سەردەمی نوێ

رۆژنامەیەکی سیاسی - فەرهەنگی کۆمەلایەتیە

سالی سێیەم ژمارە ٢٩ جۆزەردان - یونی ١٩٨٨ نرخی ١٠ کرونە

لەم ژمارەیەدا :

- بریارەکانی پارلەمانی ئوروپی لە ...
- سەر لە نوێ بروتنەوەی سەرهەلدانەوەی کورد
- دەنگدانەوەی جینایەتی بەعسی لە ..
- بانگەوازێک
- هەلەبجە سەرەتایە بۆ کوشتارێکی ..
- ئا برائیان جوابی چی ؟
- راپۆرتێک لە کوردستانەوە
- مەرگەباران
- دیدارێکی خۆش و ئاخافتنێک
- بەیانێ لەسەر پێکهاتنی کوردستانی عێراقی
- یادی ٤١ سالەی چوار شەهیدی رێگای ئازادی .

مەسەلەی کورد لە پارلەمانی تورکیا

پتر لە شێست سالە رێژیمی بورژوازی تورکیە بە هەموو حکومەتەکانیەوە کە هاتوونە سەر کارو دەسەلاتیان گرتۆتە دەست بە هەموو توانار تێنەوە بۆ سرینەوەی ناو و شوێنەواری کورد و تواندنەوەی ئەو میللەتە کەونارایە هەولیان داوە .

تەماشای مێژوی رەشی دەسەلانداری حکومەتەکانی تورک بکەین سەر پاکی بە کوشت و کوشتارو گواستنەوەی کوردەکان و چۆل کردنی کوردستان رەش کراوەتەوە . جارێک بە تورکی چیایان ناو بردوون . دەمێک هەر بۆ ئەو " تورکە کێوی " یانە سێدارەیان هەل خستوەو دەستە دەستە لە داریان داون . جارێک بۆ گواستنەوە و دوور خستنەوە لە نیشتمان و لە بەر یەک بلاو کردنیان ، یاسای تایبەتیان داناوە . بەلام هەرگیز بە ئاوات نەگەیشتوون . کوردەکە هەر ماوە وەک چیا سەرکەشەکانی کوردستان خۆی راگرتوە . زمان و کولتورو داب و شوێنی نەتەوایەتی خۆی پاراستوە . نەک هەر ئەوە بەلکو ئالای خەبات و تێکۆشانیشی دانەناوە ، کۆلی نەداوە . هەر خەریک بوە خۆ کۆ بکاتەوەو خۆ رێک بخاو هەر کاتێک دەرفەتی هێنا بێ دەستی لە دوژمن وەشاندوە . دوژمنی کوردی هەمیشە لە ترس و نیگەرانی دا راگرتوە . بە گوێرەی بارو دۆخی رەخساو بە نهێنی و بە ئاشکرا ، بە هێمنانەو بە چەکداری خەباتی کردوە .

بۆ لاپەرەی ٢

شورای ئەمنیەت بەکار هینانی چەکی کیمیاوی مەحکوم دەکا

شورای ئەمنیەتی کۆمەلی نەتەوە یەکگرتووەکان ، بە نیگرانی دەنگ لە بریارنامەیەکدا ، بەکار هێنانی چەکی کیمیاوی لە شەری ئێران و عێراقدا ... و داوای لە تەواوی ولاتەکان کرد کە ناردنی بەرهەمی کیمیاوی بۆ ئێران و عێراق بە وردی بخەنە ژێر چاوەدێری و کونترولەوە .

شورای ئەمنیەت هەروەها داوای لە دوو دەولەتی شەر کەر کرد کە لە داهاتوودا لە بەکار هێنانی چەکی کیمیاوی دەست راگرن لە بریارنامەکەدا هاتوە : " شورای ئەمنیەتی کۆری نەتەوە یەکگرتووەکان ، بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی لە شەری ئێران و عێراقدا کە لە گەل قەراردادی ژنێف لە سەر قەدەغە کردنی بە کار هێنانی چەکی کیمیاوی یەک ناگرێتەوە بە توندی مەحکوم دەکا . "

بریارنامەی شورای ئەمنیەت هەر چەندە بە گشتی بەکار هێنانی چەکی کیمیاوی مەحکوم کردوە ، بەلام بریارنامەیەکی قرە بوودە لانە وێنی نیزە . بێ ئەوەی ناوی بەکار هێنەر و جینایەتکاری چەکی کیمیاوی و گازی ژاراوی بهێنێ ، بە چەند وشە و رازاوە لە راستیدا جینایەتی رێژیمەکانی ئێران و عێراقی داپۆشیوە . ئەندامانی شورای ئەمنیەت باش دەزانن کە کام دەولەتی سەنعەتی ئوروپای رۆژئاوا چەکی کیمیاوی و گازی ژاراوی بۆ حکومەتەکانی ئێران و عێراق دەنێرن و یان لە کارگاکانی خۆیان بەرهەمیان دەکەن .

بۆ لاپەرەی ٢

رۆژی جیهانی مندالان

کۆمەلی نەتەوە یەکگرتووەکان لە سالی ١٩٥٩ وە رۆژی هەوەلی مانگی ژوئەنی بە رۆژی جیهانی مندال داناوە بەو مانایە کە هەموو سالی لەم رۆژەدا پێویستە ئاهەنگ بۆ مندال ساز بکرێ و دیاری بیان بدرێتێ لە لایەن دایک و باب و دەرس دەری مەدرەسەو بنیادە کۆمەلایەتی و فەرهەنگیەکانەوە رێز لە کەسایەتی زاروک بگیرێ . مندال هەست بەوە بکا کە کۆمەل بە تەنگ پێ گەیاندن و پەروەردەکردن و بەختەوەری داهاتووی ئەوەوە .

بەلام بەداخەوە ئەو بریارەی کۆمەلی نەتەوە یەکگرتووەکان ، هەر وەک گەلێک یاساو بریارو هەنگاوی دیکەی ئەو رێکخراوە جیهانی بە تەنیا کاغەزیان پێ رەش کراوەتەوەو هیچی تر . کۆمەلی نەتەوە یەکگرتووەکان تا ئێستا بە کردەوە نەیتوانیوە هیچ هەنگاوێک بۆ بەجێ گەیاندنی بریارو بەیاننامەکانی هەل بگرێتەوە .

لە زۆر ولاتانی دنیا مندال بەلک هەر دەرەتانی پەروەردەکردن و هەلدان و خوێندن و یاری و خاوێنی نیە ، بەلکو لە خواردنی سەرەتایی و بژێوی رۆژانەش بێ بەشەو تەنانەت لە پرسیاریش دەمری . ئەو دراوەی کە دەولەتە سەرەکیەکان بۆ دروست کردنی چەک و کەرەسەی کوشتاری

بۆ لاپەرەی ٨

پێک هاتنی بەرەی کوردستانی

رۆژنامەی "ایران تایمز" چاپی واشنگتۆن ، هەوالی پێک هاتنی بەرەی ئەش حیزبی سیاسی کوردەکانی عێراقی بلاو کردۆتەوە و دەنووسێ :

" حیزبە سیاسیەکانی کوردی عێراق لە گەل راگەیاندنی یەکێتیەکی تازەی حیزبەکانی کورد ، بلاویان کردەوە کە بۆ وەدەست هێنانی خودموختاری لە ناوچەی سەرووی عێراق و خەباتی دژی حکومەتی بەغدا "بەرەیەکی یەکگرتوویان" پێک هێناوە .

بە گوێرەی راپۆرتی هەوالدەری ئاسوشیتیدپرس ، رۆژی شەشی مانگی مای ٦ حیزبی سیاسی کوردەکانی عێراق کە ئێران پشتیوانیان لێ دەکا ، بۆ وەدەست هێنانی خود موختاری لە ناوچەی سەرووی عێراق دژی حکومەتی بەغدا خەبات دەکەن ، رایان گەیاندوە کە یەکیان گرتوە و "بەرەیەکی یەکگرتوو" یان پێک هێناوە . ئەو بەرەیە کە هەموو حیزبە کوردیەکانی دژی رێژیمی سەددام حوسێن سەرکۆماری عێراق وەبەر خۆ دەگرێ ، داوای " ئاسێنی مافی نەتەوا- یەتی کوردەکان " دەکا . یەکێک لە ئەندامانی کوردەکانی عێراق لە دیمشق لە یەکێتی تەلەفوونیدا لە گەل هەوالدەری ئاسوشیتیدپرس ، دەقی بەیاننامەی حیزبە یەکگرتووەکانی خوێندەوە کە مەسعود بارزانی رێبەری حیزبی دیموکراتی کوردستان ئیمزای کردبوو . حیزبی دیموکراتی کوردستان گەورەترین حیزبی " بەرەی تازەیە " .

لە بەیاننامەکەدا گوتراوە " یەکگرتنی تازە بە مەبەستی پتەو کردنی یەکێتی خەباتی ئێمە و توندکردنی بەر بەرەکانی لە بەرامبەر شەرێکدا کە رێژیمی عێراق بۆ کوشتاری گەلی کورد لە کوردستانی عێراق سازی کردوە پێک هاتوە " .

هەوالدەری ئاسوشیتیدپرس لە راپۆرتی خۆیدا دەلێ : "کوردەکانی عێراق کە ئێران پشتیوانیان لێ دەکا ، لە شەری نێوان ئێران و عێراقدا جەبهەیەکی دووەمیان لە چیاکانی سەرووی عێراق کردۆتەوە و حکومەتی بەغدایان والێ کردوە کە دەیان هەزار سەربازی خۆی لە جەبهەی ئەسلی شەرەوە بۆ

بۆ لاپەرەی ٨

پاشماوەی ل. ١

مەسەلەی کورد لە •••

حەیاتی کۆلنەدەرانەی گەلەکەمان لە کوردستانی تورکیا وای کردووە کە نەک هەر لە دەرەوەی وڵات دەنگ بداتەوەو بێتە جێگای باسی کۆڕو کۆمەڵ و ڕۆژنامەکانی هەندەران، بەڵکو ڕووناکبیرە پێشکەوتنخوازەکانی تورکیشی هێناوەتە سەر ئەو باوەڕە کە بە پێچەوانەی بیرو ڕاو سیاسەتی کۆنە شوڤێنیستەکانی دەسەڵاتداری تورک، ئەو سانە بشکێنن باسی کورد و مەسەلەی کورد بهێننە ناو ڕۆژنامەکان و بە ناو کۆڕو کۆمەڵ دا بڵاوی بکەنەوەو بیگەیێننە پارلەمان و چارەی لێ ساز بکەن. ماوەیەک لەمەوبەر مەسەلەی چەوسانەوەی نەتەوەیی میللەتی کورد لە تورکیا لە پارلەماندا هاتە باس کردن. نوێنەری ئەستەمبوڵ لە پارلەمان "محەممەد عەلی ئارام" گوتی:

"لە خوارووی ڕۆژهەڵاتی تورکیا سیاسەتی دریژە پێ دانی تواندنەوەی نەتەوەی کورد بەڕێوە دەچێ".

نوێنەرانی پارلەمانی سەر بە حیزبی شوڤێنیستی دەسەڵاتدار، لەم ئاخافتنە ئاگریان گرت. ئەوەندە بە توندی بەگژ محەممەد عەلی دا هاتنەوە کە کۆبوونەوەکانی پارلەمان دوو کەرەت پەکیان کەوت، سەرۆک وەزیر "ئۆزال" ئەو بەحسەت و باوە ژاکاو و لە باو کەوتوویی کاوێژ کردەوەو گوتی: **"ئەوە هێزی بێگانەن کە هەستی جیاوازی خوازی هان دەدەن".**

بۆ بێ دەنگ کردنی ئەختیارو نارەزایی دژی سیاسەتی زاڵمانەو شوڤێنیستیی حیزبی دەسەڵاتدار لە زۆربەی دەزگەکان کەڵکی وەرگرت و پارلەمان بڕیاری دا کە لە بارەی قسەکانی **محەممەد عەلی ئارام** وە وتو وێژ قەدەغە بکرێ.

بەڵام بۆ بەربەرچ دانەوەی ئەو بڕیارە نارەوایە، ٢٢ نوێنەری پارلەمانی تورکیا پشتیوانی تەواوی خۆیان لە قسەو هەڵوێستی محەممەد عەلی ئارام ڕاگەیاندو لەسەر ئەوە پێ یان داگرت کە پێویستە لە پارلەماندا لە سەر مەسەلەی کورد وتو وێژ بکرێ. ئەحمەد تورک نوێنەری پارلەمان لە ماردین ئەندامی پارتی سوسیالیستی دیموکراتی گەلی گوتی:

"لە نێو پارلەماندا لە سەر حەیات بەر دەوام دەبێن"

دەسەڵاتداری شوڤێنیستی تورک، لەسەردەمی ئەوڕۆ دا ئیتر زەحمەتە بتوانێ هەر لەسەر ئەو سیاسەتە بڕواو حاشا لە بوونی ١٠ ـ ١٢ ملیون کورد بکا.

بێگومان حەیاتی بەردەوامی نەتەوەکەمان لەو بەشەی نیشتمانمان ڕۆژ بە ڕۆژ پتر پەرە دەگرێ و نەک هەر لە نێو تورکیا دا بەڵکو لە دەرەوەی وڵاتیش دەنگ دەداتەوەو دۆست و پارێزەری زیاتر دەبێ. ڕێژیمی تورکیا ناچارە کە دان بە واقعییەت دا بنێ و بۆ ناسینی مافی نەتەوایەتی کورد مل ڕاکێشێ.

پاشماوەی ل. ١

شورای ئەمنیەت بەکار •••

ئەندامانی شورای ئەمنیەتی کۆڕی نەتەوە یەکگرتووەکان، پاش دەزانن ماوەی دوو ساڵە ڕێژیمی بەعسی عیراق دژی خەڵکی بێتاوان و بێ دیفاعی کورد، لە کوردستانی ئێران و عیراق، چەکی کیمیاوی بەکار دێنێ. بۆمبا بارانی سەردەشت و بالیسان و شیخ وەسان بە چەکی کیمیاوی و گازی ژاراوی لە لایەن حکومەتی عیراقەوە، ساڵی پار لە دنیا دەنگی دایەوە. بەڵام شورای ئەمنیەت، نەک هەر باسی ئەو جینایەتەی نەهێنا گۆڕێ بۆ دوو پاتە نەکردنەوەی هەنگاوی ناوێشت، بەڵکوو بەغدای لە درێژە پێدانی ئەو جینایەتانە ئازاد کردەوە.

لە سایەی شورای ئەمنیەت و کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتووەکانەوە، بێ شەرمی و هەلـ هوری ڕێژیمی بەعسی عیراق گەیوەتە ڕادەیەک، هەر چەند ڕۆژ پاش بۆمبارانی هەڵەبجە و دەور وبەری، کە بەروورای گشتی جیهانی هەژاندبوو، جارێکی دیکەش ناوچەی ئێران و دەشتی کۆیسنجاق لە پارێزگای هەولێرو کەرکوک، لە کوردستانی عیراق بە چەکی کیمیاوی بۆمباران کرد و سەدان کەسی بێتاوان و ژن و منداڵی فرکرد.

بڕیاری شورای ئەمنیەت، بەبێ ناوهێنانی تاوانبار و بە بێ دەستەبەری دووپاتە نەکردنەوەی بەکار هێنانی چەکی کیمیاوی بە هیچ جور ناتوانێ پێشگری لە جینایەت و بێباکو گوزی حکومەتە تەرخوازەکان بکا و، خەڵکی بێ تاوان و بێ دیفاعیش لە بۆمبارانی کیمیاوی و گازی ژاراوی نەجات بدا. ■

بڕیارەکانی پارلەمانی ئوروپی لە سەر چەکی کیمیاوی

پارلەمانی ئوروپی بە بەشداریی هەموو لایەنەکان: (کۆمەڵەی سوسیالیستەکان، کۆمەڵەی دیموکراتەکانی ئوروپا، کۆمەڵەی لیبرالەکان و دیموکراتە ڕیفورمیستەکان) هەروەها کۆمەڵەی قەوس و قەزەح ادەربارەی بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی لە شەڕی ئێران و عیراق دا، لە کۆبوونەوەی ١٩٨٨/٤/١٣ ئەم بڕیارانەی خوارەوەی وەرگرت:

ـ پارلەمانی ئوروپی بە لەبەرچاوگرتنی بەرنامەی نێو نەتەوەیی قەدەغە کردنی کوشتنی بە کۆمەڵ کە لە خولی یەکەمی کۆبوونەوەی گشتی کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتووەکان ٩ی دیسامبری ١٩٤٨، وە بە پێی پرۆتۆکۆلی ژنێف کە لە ١٧ی ژوئەنی ١٩٢٥ لە بارەی بەکارهێنانی گازی خنکێنەر و گازی سادەو میکروبی وەرگیراوە، هەروەها بە پێی بڕیارەکانی (١٧×× ، ٢١٦٢، ١٧×× ٢٠٦٣، کە لە خولە گشتییەکانی کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتووەکان وەرگیراوە.

ـ بە پێی بڕیاری ڕاگەیێندراوی مارسی ١٩٨٧ لە لایەن ئەنجومەنی ئاسایشی کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ مەحکوم کردنی بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی لە شەڕی نێوان ئێران و عیراقدا.

ـ بە پێی چەند بڕیارێکی پارلەمانی ئوروپی و داخوازی قەدەغە کردنی تەواوی چەکی کیمیاوی و میکروبی.

ـ لە ساڵی ١٩٨٠ وە شەڕێکی سەخت بەردەوامە لە نێوان ئێران و عیراقدا کە بۆتە هۆی کوشتنی سەدان هەزار پیاوو ژن و منداڵ و بریندارکردنی خەڵکێکی لە ئەژمار نەهاتوو.

ـ بە هۆی لە ژێر پێ نان و لادانی حکومەتی عیراق لە پەیمانە نێونەتەوەییەکان کە بۆتە هۆی توندتر بوونی ئەو شەڕەو بە کارهێنانی چەکی کیمیاوی، بە تایبەتی لە هێرشەکانی هەوایی ڕۆژەکانی ١٦ و ١٧ ی ئازاری ١٩٨٨ بۆ سەر شاری هەڵەبجەی کوردی و ناوچەکانی تری خاکی عیراق کە لە لایەن هێزەکانی ئێرانەوە داگیر کرابوون، ئەم هێرشانە بوون بە هۆی کوشتنی ٥٥٠٠ کەس و بریندار کردنی هەزارانی تری نیشتەجێیەکان کە زۆربەیاًن کورد بوون.

ـ سەدان کەس لە قوربانییەکان بە جۆرێکی دڕندانە تووشی ئازار هاتوون و لەش و چاو و سییەلاکیان سووتاوە، لە ئەنجامدا هێندێکیان دەمرن و با خود هەموو ژیان بە ئازار دەبەنە سەر لە ژێر تەئسیری گازی دەماردا، چونکە گاز ئەسەر دەکاتە سەر کۆ ئەندامی دەماری سوورانەوەی خوێن.

هەموومانی لە دەروونەوە هەژاند کە بۆمان ئەسبیت بوو کە حکومەتی عیراق شەڕی لە نێو بردنی کوردەعیراقییەکانی گرتۆتە بەر لە ڕێگای بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی و لە سێدارەدانی بە کۆمەڵی زیندانییەکان.

ڕێگا نەدان بە بەکار هێنانی فراوانی ڕاکێت کە ناوی بە " شەڕی شاران " دەرکردوە، ئەوەی ڕاستی بێ وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست زۆر جۆرە ڕاکێت لە عەرەبی سعودی و ڕاکێتی جێرچۆ لە ئیسرائیل و ڕاکێتی سیلک و ترم لە ئێران و ڕاکێتی لە سووریا تێیاندا عەمبار کراوە.

لە کاتێکدا عیراق و هەموو حکومەتەکانی ئەندامی کۆمەڵگای ئوروپی ڕەزامەندی خۆیان نیشان داوە لە سەر بەڵگەنامەی ژنێف بۆ قەدەغە کردنی بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی.

لە کاتێکدا هەر دوولا لە شەڕی ئەمداوەدا ڕادەگەیێنن کە توانیویانە چەکی کیمیاوی دروست و پەش خەن.

١ـ بە توندی بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی لە لایەن عیراقەوە مەحکوم دەکرێ لەبەر ئەوەی لادانێکی ئاشکرای یاسای نێو نەتەوەییە.

٢ـ حکومەتی عیراق ناچار بکرێ بۆ بەردەوام نەبوونی بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی لەمەو دوا.

٣ـ حکومەتی ئێران ناچار بکرێ واز لە بیری بەکار هێنانی چەکی کیمیاوی بهێنێ لە وەڵامدانەوەی عیراقیا بە هەر جۆرێکی تر.

٤ـ داوا لە هەر دوو لا بکرێ بە زووترین کات هێرشی ڕاکێت بۆ سەر شارەکان ڕاگرن.

بۆ لاپەڕە ٨

سەردەمی نوێ
خاوەنی ئیمتیاز: د. جەمشید حەیدەری
سەرنووسەر: کریم حسامی
Postgiro: 420 4506 - 2
ISSN 0284-3412
P.O.BOX 7066
16407 KISTA
SWEDEN

سەر لەنوێ بزوتنەوەی سەرهەڵدانەوەی کورد

برای بەڕێزمان کاک سامان بەشی دووەمی وتاری "سەرلەنوێ سەرهەڵدانەوەی بزوتنەوەی کورد" ی بۆ ناردووین، کەوا لەگەڵ سوپاس بۆ هاوکاری کاک سامان، بڵاوی دەکەینەوە.

"ئاوەکوو لە ئازاری ١٩٧٥دا بە ئامانجی خۆی گەیشت. لە پاڵاوتنی هەموو ئەم رووداوانەدا، دەتوانین بڵێین کە ئوتونومی لە کوردستانی عیراقدا تەنها شێوازی بوو، بێ هیچ جورە سەر بەستیەك. هەموو کۆمووسیست وئەندامیکی پارت و رێکخراوەکانی کوردستان لە ژێر چاوەدێری دا بوون ومافی کار کردنیان نەبوو. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا چارە سەر کردنی مەسەلەی کورد لە عیراق دا تەنانەت بەم شێوەیەش هەنگاویکی گرنگ بوو بەرەو ئاسایی کردنەوەی باری سیاسی و کۆمەلایەتی لە وڵات دا و بریتی بوو لە ئالوزترین گیرو گرفتی وڵات. پارتی بەعسیش تەنیا لە بەر کپ کردنەوەی ئالوزی باری نێو خۆی سیاسی ئەم هەنگاوە شێوازیەی نا. پێویستە ئەوەش بڵێین کە بەعس بە خواست و ئارەزووی خۆی ئوتونومی نەدا بە کورد، بەڵکوو نەتەوەی کورد بە تیکۆشانی درێژ خایەن وەدەستی هێنا.

ئەم ئوتونومیەبە شێوازەی کە رێژیمی عیراق بە کوردی دا، لەگەڵ هەموو پاساو پروگرامیکی تایبەتیدا، بەس نیە بۆ ئەوەی کە بتوانین مەسەلەی کورد لە عیراقدا تەنانەت بە نیوە چارە سەر کردنیش دابنێین.

رەفتاری دژبەکوردی رێژیمی بەعس لە دەربەدەر کردن و لێدانی هێزە دیموکراتیەکانی کوردستان بوو بە هۆی کڵپە سەندنەوەی رك و کینەی کورد بەرامبەر بە رێژیم. هێزە کوردیەکان هەرچەندە نەیان دەتوانی وازوو جەماوەر هەڵسێننەوە بۆ راپەرینیکی نوێی چەکداری، بەڵام لە زۆربەی ناوچەکانی کوردستاندا وەك سەرەتایەك بنکەی بەربەرەکانێ بنیات نران.

پاش رووداوەکانی ٧٤ ـ ١٩٧٥ پارتی دیموکراتی کوردستان تووشی پارچە پارچە بوون و تیکچوونی شێواز هات، ئەمەش بە شێوەیەکی ئاشکرا بوو بە رێگری سەرەکی بە پێش راپەرینیکی نوێی میللەتی کورد دا چونکە ئەندامانی ئەم پارچانە ئەوەندەی دژی یەکتر تێدەکۆشین، ئەوەندە دژی دوژمنی هاو بەش تێ نەدەکۆشین. هەر لایەك ئەوی تری تاوانبار دەکرد لە هەرەس هێنانی ساڵی ١٩٧٥ و تیکچوونی پێوەندی لەگەڵ پارتی کوموونیستی عیراق. لە راستیدا ئامانجی زۆربەی ئەم ناکوکیانە دیاری کردنی تاوانبار نەبوو، بەڵکوو بریتی بوو لە پاراستن و بەرگری کردن لە ناوبانگی هێندێ لە سەرکردەکانی (پ.د.ك.) لە پێش چاوی کۆمەڵانی کورد دا.

لەم هەڵسانەوەی دواییدا هەموو چینەکانی کۆمەڵ بەشدار بوون. لە کریکار و جوتیار و روشنبیران و نوێنەری بورژوازی وردو ناوەنجی و هەمووش پشتگیری تیکۆشانی نەتەوەی کورد بوون و شان بەشانی تێدەکۆشان لە پێناوی دیموکراتیدا بۆ عیراق و ئوتونومی راستە قینە دا بۆ کوردستان. بەڵام لەگەڵ ئەمەشدا پێشمەرگەکانی (ی.ن.ك) و (پ.د.ك) "سەرکردایەتی کاتی" دژی یەکتر کاریان دەکرد. هەر لایەك هەوڵی دەدا لە ناوچەکەدا جێ پێی خۆی لەوی تر توندتر بکات. تەنانەت زۆر جار پێشگیرو گرفتی نێوانیان بە لێکدانی چەکداری چارە سەر دەکرد کە زۆر لە کادرانی بزووتنەوەی ئازادیخوازی نەتەوەی کوردی تێدا شەهید بوون.

لە پێناوی بەرژەوەندی بزووتنەوەی نەتەوەیی دیموکراتی کورد و هەروەها بزووتنەوەی شۆرشگیری ـ دیموکراسی گەلی عیراق بە گشتی، (پ.ك.ع) هەموو هەوڵ و توانایەکی خستە کار بۆ بنبڕ کردنی گیر وگرفتی ناراست و بێ سوودی نێوان هێزە کوردیەکان و یەکخستنی تیکۆشانی نەتەوەیی کوردو عەرەب و بۆ بەرگری کردن لە بەرژەوەندی هەر دوو نەتەوە، لە ئەنجامدا لە نوڤەمبەری ١٩٨٠ دا دوو بەرە بەستران.

بەرەی نیشتمانی نەتەوەیی دیموکراتی "جوقد" و بەرەی نیشتمانی دیموکراتی "جود". ئەندامانی بەرەی یەکەم "جوقد" بریتی بوون لە **"(ی.ن.ك) پارتی سوسیالیستی کورد، (پ.ك.ع) بەعسیە چەپەکان، رێکخراوی سوپای گەلی ئازادیخواز، دیموکراتە بێ لایەنەکان"**

ئەندامانی بەرەی دووەمیش (جود) بریتی بوون لە: (پ.ك.ع) پ.د.ك، پارتی سوسیالیستی یەکگرتووی کوردستان، هۆی بەستنی ئەم بەرەیەش ئەوە بوو کە هێشتا نە توانرا بوو هەموو گیر وگرفتەکانی نێوان سەرکردایەتی پ.د.ك و ی.ن.ك چارەسەر بکرێن. رێژیمی عیراق بە یارمەتی هێزە راستڕەوەکان بە گەرمی دەستی خستبوە نێو رێزی هێزە چەپڕەوەکانەوە و توانیتوشی پارچە پارچە بوون و بێ هاو پەیمانیان بکا. لە تیکۆشاندا هەروەها رێژیمە کۆنە پەرستەکانی ناوچەش. هەموو کات ئامادەبوون بۆ یارمەتی دانی رێژیمی بەعس لە نەهێشتنی مەترسی کورددا، یان بە لای کەمەوە بزووتنەوەکە لاواز بکرێت و نزمترین پلەی هەبێت. لە هەمان کات دا دوور نە بینی(پ.د.ك.) و لە بەر چاو نەگرتنی چەندەها ساتیکی باری سیاسی دەرەوەیی و نێو خۆیی کە دەیانتوانی سوود ببەخشن بە تیکۆشانی میللەتی کورد لە پێناوی ئوتونومیدا لە قوناخە پێگەیشتوەکانیدا وچەند هۆیەکی تریش بوونە هۆی ئەوەیکە رێژیم باوەری بە خۆی بەرزتر بێتەوە.

ئەگەر بێتوو هەوڵ بدەین هۆ وشێوازی ئەم قوناخە نوێیەی لێکدانی نێوان هێزی دیموکراتی کورد و رێژیم شی بکەینەوە، ئەوا بۆمان دەر دەکەوێ کە هۆی سەرەکی بریتی بوو لەو گۆرانکاریەی کە یاسای ژمارە ٣٣ی ١١ی ئازاری ١٩٧٤ بە سەر یاسای ئوتونومی ١١ی ئازاری ٩٧٠ داهێنای بۆ تەنیا خزمەتی بیرو راو بۆچوونی بەعس دەکرد. لەم گۆرانکاریەدا ناوچەی کەرکوك و خانەقین لە ناوچەی ئوتونومی دەر هێنران ئەم کەم کردنەوەیە بە تایبەتی وچەند گیرو گرفتیکی تری ئابووری وسیاسی و بێ سنووری دەسەلاتی بەعس، لە کوردستاندا هەموو هێزە چەپڕەوەکانی ناچار کرد روو بە رووی رێژیم ببنەوە.

بەم شێوەیە گیرو گرفتی میللەتی کورد پێی نایە قوناخیکی نوێی پەرەسەندنەوە. بارو دۆخی کوردستانی عیراقی زیاتر تێژو فروانتر کرد. بزووتنەوەی کورد گەیشتە پلەی تیکۆشانی چەکداری لە پێناوی بە جێ هێنانی هەموو بەندەکانی بەیانی ١١ی ئازاری ١٩٧٠. هەروەهائەو دروشمەی کە هەڵگیرابوو **"دیموکراتی بۆ عیراق و ئوتونومی بۆ کوردستان"** شێوازیکی نوێی وەرگرت و بوو بە **"دیموکراتی بۆ عیراق و ئوتونومی راستە قینە بۆ کوردستان"** بەم زیاد کردنە گرنگە **"راستە قینە"** لایەنیکی گرنگی تیکۆشانی کورد وەدەر کەوت لە بار و دۆخیکی نویدا، چونکە بە پێی راو بۆچوونی هەموو پارت و رێکخراوە نەتەوەییە دیموکراتیەکانی کورد و پارتی کوموونیستیش، ئەو ئوتونومیەی درا بە کورد لە لایەن رێژیمەوە زۆر ناتەواوە و پڕ کەم و کوریەتی و زۆربەی لایەنە گرنگەکانی گیرو گرفتی نەتەوەیی و دیموکراتی، هەروەها ئابووری و کۆمەلایەتی ناوچەی کوردستان چارە سەر نەکران.

لە عیراقدا تیکۆشانی میللەتی کورد بەشیکی سەرەکیە لە تیکۆشانی گەلی عیراق بە گشتی. چونکە وەدەست هێنانی ئوتونومی، بێ بە دیموکراتی کردنی ژیانی کۆمەلایەتی و سیاسی هەموو عیراق شتیکی خەیاڵیە. هەر لە سەر ئەم بناخەیەش پ.ك.ع و پارتە کوردی و عەرەبیە دیموکراتەکانی عیراق، تێدەکۆشن بۆ بەستنی ئەو دوو بەرەیەی کە پێشتر باسکران. لە هەمان کاتیشدا پێویستە ئەوە بڵێین کە گیر و گرفتی بە کێشی و هاو پەیمانی لە نێوان پارت و رێکخراوە چەپەکاندا وەك خۆی مانەوە. سەرەکی ترین رێگر لە پێش وەدەست هێنانی ئەم بە کێشیەدا بریتیە لە ناکوکی نێوان سەرکردایەتی (پ.د.ك) و (ی.ن.ك) کە دووهێزی سەرەکین لە کوردستاندا.

بە تایبەتی لەم قوناخەی ئێستادا کە هەست و هۆشی نەتەوەیی زیاتر پێگەیشتوە و گورج و گۆڵی سیاسی پەرەی سەندوە. ئەم ناکوکیە بە شێوەیەکی دیار و ئاشکرا کار دەکەنە سەر شۆرشگێری کەمەل و نرمی دەکاتەوە. هەروەها پێوەندی نێوان (پ.د.ك) و رێژیمی ئیران هەر چەند شێوازیکی تاکتیکیش بێ و لێکدانی لەگەڵ (پ.د.ك) ئیراندا بە خراپی کار دەکاتە سەر شورشگیریەتی خودی (پ.د.ك.)

" دیارە ئەم کتێبە پێشتر نووسراوە و ساڵی ١٩٨٧ لە چاپ دراوە. بۆیە هێندی شتی تێدا باسکراوە کە پێوەندیەیان بە رابردووە هەیە و لە گەل بار و دۆخی ئێستای کوردستان ناگونجێن. **"سەردەمی نوێ"**

جەنگی نێوان ئیران و عیراق زیاتر باری سیاسی عیراقی سەخت کرد. رێژیمی عیراق لە سەرەتادا لەو باوەرە دابوو کە شەر زۆر بە زوویی بە سوود و قازانجی خۆی کۆتایی دێ و زیاتر جێ پێی توند دەکات لە ناوچەکەدا. بەلام بە تەواوی بە پێچەوانە بوو. هۆی زیاد بوونی نابەدڵی و دژوەستانی هێزە پێشکەوتنخوازەکانی ناوچە وئەوە بوو کە بە کارێکی دژ بە بەرژەوەندی گەلانی ئیران و عیراق لە قەڵەم درا.

لە سەرەتای جەنگدا ئەمریکا و دوستانی بە فرو فێڵی بەرگریکردن لە بەرژەوەندیەکانی خۆیان، ئەو ناوچەیان پڕکرد لە هێزی شەر، هەروەها وڵاتە دراوسێکان بە تایبەتی تورکیا کە ئەویش ترسی پەرەسەندنی بزووتنەوەی رزگاریخوازی کوردی هەبوو لە عیراق و ئیران و تورکیادا، دەستی کرد بە جموجۆڵ بۆ بەرە پێدانی ئەو نیزیکبوونەوەیەی کە لە کۆتایی ساڵانی (٧٠)دا پەیدا ببوو. بۆ ئەم ئامانجە ئەرکی لێدانی بزووتنەوەکەی گرتە ئەستۆی خۆی و ساڵی ١٩٨ پەیماننامەیەکی نهێنی لە نێوان هەردوو لادا مۆر کراو لە گرنگترین خاڵەکانی ئەوە بوو کە سوپای هەردوو لا مافی ئەوەی هەبێ کە بە قوولایی نیزیکەی ١٧ کیلو میتر بچێتە نێو سنووری وڵاتەکەی ترەوە لە بواری زەوی و ئاسمانیدا.

رێژیمی تورکیا دەستی کرد بە لێدان و داپلۆسینی هێزە دیموکراتیەکانی عیراق و تورکیا. ئەم کارە جێگەی ئارەزایی هەموو هێزە پێشکەوتنخوازەکانی رۆژ هەلاتی نزیك و نێوە راست و جیهان بوو.

لە بەیاننامەی (پ.ك.ع) و (پ.ك.ت.) دا کە پێکەوە دەریان کرد ئەم هەنگاوانەی تورکیایان بە ستنووە بە پێگەیشتنی راپەرینی میللەتی کوردەوە و بە بەشیکی جیانەکراو لە فرو فێلی ستراتیژی ئەمپریالیزم و بە تایبەتی ئەمریکی لە قەلەمی دەدەن کە رۆژ هەلاتی نێوە راست بە مەڵبەندیکی گرنگی بەرژەوەندیە ژیانیەکانی دادەنێ.

بەم جورە لە سەرەتای ساڵانی (٧٠) دا هەوڵ و مەرجی چارە سەرکردنی مەسەلەی کورد هەبوو لە عیراقدا. بەڵام سوودی لێ وەرنەگیرا و گیر وگرفتی نەتەوەیی کورد چووە قوناخیکی نوێی پەرەسەندنیەوە.

بۆ لاپەرەی ٦

دەنگدانەوەی جینایەتی بەعسی لە هەڵەبجە

بەیاننامەی مەکتەبی سیاسی حیزبی کومونیستی عیراق

با ئیفلیج بێ دەستی خوێن ڕێژانی ڕۆڵەی تاوانەکانی هەڵەبجە.

با بە زوترین کات دەستی بارمەتی بۆ لێ قەوماوانی بۆمبارانی کیمیاوی درێژ بکرێ.

جارێکی تر دیکتاتۆر بەتی فاشی، تاوانێکی درندانەی بەرامبەر بەگەلی کوردمان کرد. فرۆکەکانی ڕژێم چەند جار شاری هەڵەبجەو ناوچەکانی دەور و پشتی بە چەکی کیمیاوی و بۆمبای سوتێنەر و پیشوبی بۆمباران کردو بوو بە هۆی کوشتن و برینداری کردنی هەزاران هاوولاتی کە زۆربەیان مندال و ژن وپیر بوون. لاشەی زۆربەیان لە شەقامەکان و لە ژێر خانووی وێران کراو دا رژێبوە.

ئەو تاوانە چەپەلە بێ هاوتایەی کە بە فەرمانی سەدام حوسێن ئەنجام دراوە، پێشتریش لە بەهاری ١٩٨٧ دا لە بالیسان و شیخ وەسان و قەرەداغ بادینان ئەنجام درابوون. ئەو جینایەتە قەو بالورەو دلسوزی بۆ هەڵەبجەو بەرگری کردن لە خاکی عیراق و پاراستنی ژیانی هاوولاتیەکان بە درۆ دەخاتەوە.

لە کاتێکدا خاکی نیشتمان دەخاتە بەر مەترسی داگیر کردن، ئەوەش دەسەلمێنێ کە سەدام حوسێن ودارو دەستەکەی بەردەوامی لە دژایەتی گەلەکەمان و لە جینایەت و قەلا چۆ کردنی گەل و بۆ پاراستنی حکومی شوفینی و دزێنی گەنجینەی و لاتەکەمان دەست لە هیچ جینایەتێك ناپارێزن. ئەو قەسابخانە بێ وێنەیە پاڵ بە هەموو مرۆڤێکی بەشەرەفی گەلەکەمانەوە دەنێ، دەنگی بێزاری و مەحکوم کردنی تاوانبارە خوێن ڕێژەکانی بەڤدا هەڵ بڕێ. کاتی ئەوە هاتوە کە هەموو هاونیشتمانی بەشەرەفی ولاتی ئێمە، هەموو ئەوانەی تا ئێستا فریوی دارو دەستەی سەدام حوسێنیان خواردوە، تا ئێستاش لە دەزگاکانی دەولەت و حیزبەکەی دا کار دەکەن، دەنگی بێ زاری خۆیان و مەحکوم کردنی تاوانەکانی بەرامبەر بە گەلی کورد و گەلی عیراقمان کە دووچاری ئەو شەرە ناڕەوایەو ڕەشە کوژیە هاتون بەرز کەنەوە.

ڕۆڵەکانی هێزی چەکدار بە تایبەتی هێزی هەوایی بانگ دەکەین بۆ جێ بەجێ نەکردنی فەرمانەکانی سەدام حوسێنی جەلاد و بەشداری نەکردن لە تاوانەکانیدا بەرامبەر ڕۆڵەکانی گەل.

حیزبمان حیزبی کومونیستی عیراق ئەو بەرە رەشە نوێ یەی کە دیکتاتۆریە. تی فاشی تۆماری کردوەو خستوویەتە سەر لاپەرە خوێناویەکانی مەحکوم دەکا و هەموو توانای خۆی دەخاتە تەك هەموو هێزە نیشتمانیە بەرەنگاریەکان بۆ هەڵوێست گرتنی هاوبەش و بەرەنگاری کردنی تاوانەکانی ڕژێم و یەکەوەخەبات کردن بۆ کۆتایی هێنان لە شەرو ڕووخاندنی ئەو ڕژێمە.

هەر وەها بانگەوازی لە هەمووە دەزگا مرۆڤایەتیەکانی ولاتانی دراوسێ و سوریا و لیبیا و ولاتانی جیهان، بە تایبەتی ولاتانی ئەندامی ئەنجومەنی ئاسایشی نێو نەتەوەیی دەکا و بانگەوازی لە خاچی سوورو مانگی سووری نێو نەتەوەیی و هەموو ڕێکخراوەکانی جیهان دەکاو، بە پەلە دەستی یارمەتی بۆ قوربانی و لێ قەوماوەکانی بۆمبارانی درندانەی کیمیاوی لە هەورامان و شارەزوورو هەڵەبجەو ناوچەکانی تری پارێزگای سولەیمانی درێژ بکەن و تاوانی ڕژێمی سەدام حوسێنی بەربەری بەرامبەر بە مرۆڤایەتی مەحکوم بکەن.

مەکتەبی سیاسی پارتی کومونیستی عیراق ١٩ ی ئاداری ١٩٨٨

کار ئورگانی "ئەکثریت"

بلاو کراوەی کار ئورگانی ڕێکخراوی فیداییەکانی خەڵکی ئێران (ئەکثریت) لە ژمارە ٥١ بانەمەری خۆیدا، لە ژێر سەرخەتی "بۆمبارانی کیمیاوی هەڵەبجە و کوشتاری جینایەتکارانەی خەڵك و شارەکان مەحکوم دەکەین" بە باننامەیەکی بلاو کردۆتەوە و دەنووسێ:

"بەدوای پەلاماری هێزەکانی ڕژێمی خومەینی بۆ سەر خاکی عیراق وداگیرکردنی شاری کوردنشینی هەڵەبجە، ڕژێمی سەدگا دەستی دا جینایەتێکی مەترسی‌دار و بە بۆمبارانی کیمیاوی ئەو شارە، بێ شەریکێنەی جینایەتی لەگەڵ ڕژێمی خومەینی خستە مەودایێکی تازەوە. لەو بۆمبارانە وەحشیانە دا، کۆمەڵێکی زۆر ژن و منداڵ و خەڵکی غەیرە نیزامی بە گازی ژاراوی کوژران. ئەم جینایەتە سام دارە، جینایەتی فاشیستەکانی هیتلەرو چەپەلکاری ئیمپریالیزمی ئەمریکا وەبیر دەخاتەوە.

فیداییەکانی خەڵکی ئێران بە توورەیی وبێزاری ئەو جینایەتە درندانەیە مەحکوم دەکا و لە خەم و دەرد و بەژارەی پاشماوەکانیاندا خۆ بە شەریك دەزانێ.

ئەوە چەند ساڵە لە ئەنجامی خەباتی مرۆڤایەتی ئاشتیخوازدا، بەکار هێنانی چەکی کیمیاوی و کوشتاری خەڵکی بێ دیفاعی غەیرە نیزامی وەك جینایەتی شەر قەدەغە کراوە. ئێران و عیراقیش ئەو پروتکولەیان ئیمزا کردوە. بەڵام دووڕێژیمی خەڵك کوژی خومەینی و سەددام بە بۆمبارانی شارەکان و بۆمبارانی ئێستای شاری هەڵەبجە لە لایەن سەددامەوە و هەرەشەی ڕژێمی خومەینی بۆ تۆڵە ئەستاندنەوە، ئیمزای خۆیان لستۆتەوە. درندەیی و جینایەتیان گەیاندۆتە رادەیەك کە بێزاری و ئیعتزازی گشت کۆڕە سیاسی و کۆمەلایەتیەکانی سەرانسەری جیهانیان بەرز کردۆتەوە.

کومیتەی ناوەندی ڕێکخراوی فیداییەکانی خەڵکی ئێران بە ئاشکرا رادەگەیێنێ کە هۆکاری ئەسڵی درێژە پێدانی شەری ئێران و عیراق ڕژێمی خومەینیە. ئەوە ڕژێمی خومەینیە کە تەقە وەستان و برانەوەی شەر ناسەلمێنێ. بەلام سیاسەتی جینایەتکارانەو پەلاماردەرانەی ڕژێمی خومەینی بە هیچ جۆرێك نابێتە هۆی پاکانە کردن بۆ بۆمباران و موشەکبارانی شارەکان و بە کار هێنانی چەکی کیمیاوی دژی خەڵکی غەیرە نیزامی. دەبێ دەنگی ناڕەزایی و بێزاری دژی شەر دژی کوشتاری خەڵکی بێ دیفاعی شارەکان، بەرز کەینەوە. ڕێگانەدەین خۆشەویستەکانما لە شارەکانی تاران و بەغدا و هەڵەبجە وسنە و بەسرە ببن بە قوربانی شێتانەی شەرو جینایەتی دوو ڕژێمی تاوانبار.

هاو نیشتمانانی زۆر لێکراوی کورد. کوردەکانی ژێر زوڵم و زۆری عیراق

دووڕێژیمی جینایەتکاری زاڵ بە سەر ئێران و عیراق دا، دوژمنی ئێوەن. ئەوان لە خەباتی ڕەوای ئێوەبۆ وەدەست هێنانی مافی نەتەوایەتی و ئازادی و ئاشتی و پێگەیشتن دەترسێن و لێی تۆقیون. خومەینی تا ئێستا دەیان جار کارەساتی قارنەو قەلاتانی دووپاتە کردۆتەوە. سەددام بە بۆمبای کیمیاوی بۆ وێران کردنی شار و گوندەکانی کوردستان لە گەڵ ڕژێمی ئێران پێش برکێی کردوە. بڕوا بەو دوو ڕژێمانە مەکەن. ئەوان دەیانەوی لە خەباتی ئێوە بە قازانجی خۆیان کەلك وەرگرن. خەباتی یەکگرتوو و هاوبەشی گەلانی کورد و عەرەب و فارس لە ئێران و عیراق دژی ئەو دوو ڕژێمە جینایەتکارە، نەخشە و پلانی شووم و چەپەلی دژی گەلی ئەوان تێك دەڕووخێنێ.

کومیتەی ناوەندی ڕێکخراوی فیداییەکانی خەڵکی ئێران (ئەکثریت) جارێکی تر بۆ هەموو هێزە نیشتمانی و دیموکراتیەکانی عیراق کە دژی ڕژێمی جینایەتکاری عیراق خەبات دەکەن، سڵاو دەنێرێ و هاو پێوەندی خۆی لە گەڵ خەباتی ئەوان لە پێناو ئاشتی و دیموکراسیدا بۆ عیراق رادەگەیێنێ.

کومیتەی ناوەندی ڕێکخراوی فیداییەکانی خەڵکی ئێران (ئەکثریت) لە گشت دەولەت و کۆڕ و کۆمەڵە نێو نەتەوەییەکان و خەڵکی ئاشتیخوازی جیهان داوا دەکا، بە زۆر هێنان بۆ ڕژێمەکانی ئێران و عیراق پێش درێژە پێدانی شەر و دووپاتە کردنەوەی جینایەتەکانی شەر بگرن. ئێمە جارێکی دیکەش داوا لە خەڵکەکانی جیهان دەکەین کە بۆنەجاتی خەڵکی جەرگ سووتاو کە شەر هیچی پێوە نە هێشتوون، دەست لە تێکۆشان نەگێرنەوە. ئێمە داوا لە هەموو دەولەت و کۆڕ وکۆمەڵە نێو نەتەوایەتیەکان دەکەین کە هەموو دەرەتان و توانای خۆیان بۆ بەجێ گەیاندنی خێرای بڕیار نامەی ٥٩٨ ی شورای ئەمنیەت بە کار بێنن.

مردن بۆ شەر و جینایەتکارانی شەر
بژی ئاشتی

بانگەوازێك

چەند کەس لە زانا و ڕووناکبیرانی کورد لە ئەلمانیای ڕۆژئاوا، بە بۆنەی روو داوە داخدارەکەی **هەڵەبجە و** دەورو بەریەوە ڕۆژی ١٩٨٨/٣/٢٢ بانگەوازێکیان بۆ سکرتێری گشتی کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتوەکان و سەرۆکی دەولەتانی جیهان و دەزگائیینیەکانی ئیسلامی و غەیرە ئیسلامی و ڕێکخراوە مرۆڤایەتیەکان و نووسەر و هونەرمەندو ڕۆژنامە نووس وئاژانسگەلی دەنگوباس و گشت بەرگرانی مافی مرۆڤ و ڕۆژنامە کوردیەکان ناردوە.

لە بانگەوازەکە دا، پاش باسی کارەساتە دڵتەزێنەکەی شاری **هەڵەبجە و کوشتاری بە کۆمەڵی کورد** بە گازی ژاراوی و چەکی کیمیاوی، ئەم ڕاستیە خراوە بەر چاو کە ئاژانسە خەبەریەکان لە بلاو کردنەوەی دەنوباسی قەلاچۆکردنی کورد چاو دەپۆشن و خەبەرەکانیان پتر بۆ ئەری کەنداوو کەسیە نەوتیەکان تەرخان دەکەن.

لە بانگەوازەکەدا، داوا لە گشت دەزگا و بنیات و ئاژانس و کەسانی سەرەوە کراوە" بیاو کوژانی کورد و جینایەتکارانی ئەو کارەساتە مەحکوم بکەن. بۆ سزادانی سیاسی و ئابووری ئەوانە هەنگاو بنێن. دەستی یارمەتی بۆ گەلی کورد درێژ بکەن. بۆ دامەزراندنی کومیتەیەکی جیهانی هاوکاری و یارمەتی کوردستان، هاوکاری بکەن و لە تێکۆشانی عادیلانەی گەلی کورد لە پێناو ئازادی و سەربەخۆییدا پشتیوانی بکەن.

هەڵەبجە سەرەتایە بۆ کوشتارێکی مەزنتر

ڕۆژنامەی گاردیەن ، چاپی لەندەن ڕۆژی ١٩٨٨/٤/٢٢ لە گۆشەی جیهانی سێ یەم دا ، ڕاپۆرتێکی نووسەری تایبەتی خۆی لە ڕۆژهەلاتی نێوەراست دیوید هرست بلاو کردۆتەوەو دەنووسێ : " ئەو هیروشیمایە کۆتایی شەر ناگەیەنێ ، بەڵکو سەرەتایەکی دژوارترە ، بۆ یەکەم جار لە ماوەی پێنج سالدا ئێران لە هێرشی زستان و لە زۆنگاوەکان و دەشت و بیابانی خوارو دا شکستی هێنا . جاران ئێران خوارووی بەمەبەست دەکرد بۆ هێرش لەبەر هۆی ئیزامی و سیاسی و بە هیوای سەرکەوتنی ئیزامی کاریگەر . هەروەها بۆ داگیرکردنی ناوچەیەکی بەرینی خوارووی خاکی عیراق و دامەزراندنی حکومەتێکی ئیسلامی کاتی لە ژێر سەرپەرشتی حجة الاسلام باقر الحکیم و ئەنجومەنی بالای شۆرشی ئیسلامی عیراق . چونکە ناوچەی ناوبراو زۆربەیان شیعەن .

بەلام لە لایەک بەرەی خوارو تەسک و بێ مەودایە ، لە لایەکی تر بەرگری و بەرزێتی بەهێزو پتەوی عیراق تەگەرەی خستبوە بەر دەم پێشکەوتنی هێزەکانی ئێرانی . ئێستاش ئێران تووشی شکانێکی سایکۆلۆجی هاتوە لەبەر لە دەست دانی شوێن پای لە دوورگەی فاو ، کە کاتی خۆی قوربانیەکی زۆری دا بۆ داگیر کردنی . لە هەمان کاتدا مەترسی لە دەستدانی هەر هەبووە .

بەلام ناوچەی شاخاوی و دژواری سەرو ، پتر لەگەل ستراتیژی تازەی ئێران دەگونجێ ، لە هەر دەرفەتێک هێزێکی بجوک بکا . هێرش و پەلاماری ئەو دووایی یەی هەڵەبجەو داگیرکردنی خاکی عیراق بە پانایی دوورگەی فاو ، ڕێگا خۆش کەرێ هەنگاوی تر بوو .

لەسەرتای سالی ڕابردوو لە گەل بڕیاری سەدام حوسێن کە عەلی حسن المجیدی کوڕە مامی خۆی کردە حاکمی فرە خاوەن دەسەلاتی کوردستان ، قوناخێکی نوێ دەستی پێ کرد ، بە پێی سەرچاوە کوردیەکان ، حکومەتی عیراق لە نیسانی پار دا ڕاستەو خۆ کەوتە بەکار هێنانی گازی ژاراوی لە کوردستان و لە ماوەی سالی ڕابردوودا ٦٧ جار عیراق گازی ژاراوی بە کار هێناوە . نەک تەنیا دژی پێشمەرگە ، بەلکو دژی خەلکی شارستانی گوندە دوورەکانی مەیدانی شەر . چۆل کردنی کوردستان لە دانیشتوانی ، بە برەی پشتی سیاسەتی سەرۆک سەدامە . ئەو مەبەستە لە تەک ڕاگویزرانی زۆرە ملێی دانیشتوانی گوندەکانی ئێرێک و وێران کردنی خانوو بە بۆلدیزیرو سڕینەوەی شوێنەواری گوندەکان ، چەکی کیمیاوی و بۆمباران کردنی گوندە دوورەکانی کە دەستی ڕژێم نایگاتێ تەواوکەری سیاسەتەکەیە .

سەرچاوە کوردیەکان سیاسەتی ئێستای ڕژێمی عیراق بە درێژە پێ دانی ئەو سیاسەتە دەزانن کە لە سالی ١٩٧٥ دوای هەرەس هێنانی بزووتنەوە چەکدارەکە دەست پێ کرا . حکومەت بە بیانووی دروست کردنی پەرژێنی ئەمنیەت لە سنوورەکانی ئێران ، ٨٠٠ گوندی وێران کرد . سەدان گوند تووشی ئەو چارە نووسە هاتوە . چ لە ترکەی چالاکیەکانی پێشمەرگە ، یا خود لەبەر باری شەری ئێران و عیراق ، یا هەر بە گوێرەی سیاسەتی کۆن و تازەی بە عەرەب کردنی ناوچە نەوتە لانە دەولەمەندەکان .

ئێستاش دوای وێران کردنی هەزار گوند لە سالی ڕابردوودا ، دەتوانری بگوتری کە ٧٠٪ ی گوندەکانی کوردستانی عیراق لە نێو چووە کە سەرجەمی ژمارەی گوندەکان دەگەیێتە ٤٠٠٠ واتە ئێستا سێ یەکی (١/٣) خاکی کوردستان لە دانیشتوانی چۆل کردوە . جگە لەوە کە کورد لە شارەکانی کوردستانیش ڕادەگوێزرێ . هەر وەها بە پێی پلانێکی چەپەلی ئەنداری ٢٦ قەزا گۆڕاون بە " ناحیە " . خەلکی گوند و شارە چۆل کراوەکان هێندێکیان روو دەکەنە ئێران یا ناوچە ڕزگارکراوەکان . یا خود حکومەت لە ئوردووگا زۆرە ملێیەکانی تایبەتی لە کوردستان دەیان هێلێتەوە یا ڕایان دەگوێزێ بۆ ناوچەکانی خوارووی عیراق .

بە پێی ووتو وێژێکی مەسعودی کوڕی خوا لێ خۆش بوو مستەفا بارزانی ، سەرۆکی پارتی دیموکراتی کوردستان : " ئەگەر ئەو بارە بەردەوام بێ کوردێک لە کوردستان نامێنێ . ئەوەش پلانی سەدامە . ئەو دەیەوێ وەک سیللمت لە نێومان بەرێ . ئێمە لە پێناو مانەوەی نەتەوەکەماندا خەبات دەکەین ، یا ئێمە دەمێنینەوە یا ئەو " .

کوردەکان گومان لەوە ناکەن کە بۆمبارانی هەڵەبجە ، سزای ئەو ڕۆڵەیە کە گێڕاویانە لە سەرکەوتنی ئەم دواییەی ئێران دا . لە کاتێکا ئێران هەر باسی ڕۆلی کوردەکان ناکا . سەرکردە ئیزامیەکانی پارتی ڕادەگەیێنن کە ئەوان دەوری کاریگەریان بینیوەو تەنیا ٧ پێشمەرگەیان بریندار بوە لە داگیر کردنی پردی سەرەکی کە بوتە هۆی دابڕانی ناوچەی هەڵەبجەو پاشانیش لە ڕێگای گوندێکی وێران کراو خزاونەتە ناوچەکە و هێزەکانی عیراقیان گەمارۆ داوە . ئەوسا پاش ئەو سەرکەوتنە پاسدارەکانی ئێرانی بڕیاری بەشداری ئێلگیری هێزەکانیان داوە لە شەردا .

کارەساتەکەی هەڵەبجە ناکۆکی توندو قوولتر کرد لە نێوان لایەنەکانی بزووتنەوەی کوردی و لە شاستی هاوکاری کردن لەگەل ئێراندا . هێندێک وای بۆ دەچن کە ناکۆکیەکە لە بارەی شێوەی هاوکاریانە لەگەل ئێران . ئەوان دەترسێن لە شەری پارتیزانی دا ناکرێ شارەگەورەکانی وەک هەڵەبجە داگیر بکرێ ، جا بە هەر شێوەیەک بێ بە دایمی یا خود ڕاستەوخۆ لە جیاتی خەلکی تر (عیبارە مەعەست ئێرانە - وەرگێڕ) چونکە لە لایەن عیراقەوە لێدانی ئاسان دەبێ ، بەلام هێندێکی تر سەرهەلستی پرەنسیپی خودی هاوکاری کردن . یەکێک لە ٥ لایەنەکانی هاوکاری خۆی کێشاوەتەوە . لە نیەتی ڕاستەقینەی ئێران گومان دەکاو وای بۆ دەچێ لە دوا ڕۆژدا ئێران دەیەوێ خێراتی عیراق بخاتە ژێر دەستی هەر دەمان سیاسەتی حکومەتی عیراق بەرێوە دەبا بەرامبەر داخوازەکانی نەتەوەی کورد . (ئاام لایەنە ٤٠٠٠ ؟ وەرگێڕ) .

کوردەکان لەسەر ئەو باوەڕەن کە ئەوان یارمەتی ئیزامی ئێران دەدەن ، بەلام ئێرانیەکان لە هەمان کاتدا بێ ئەرمانە هەر باسی ناکەن وەک ئەوەی لە هەڵەبجە ڕووی دا . دان بە مافی سیاسی کورد دا ناهێنن ، ڕێکخراوی سیاسی کوردی شیوە ئیسلامی دروست دەکەن کە سەر بە خۆیان بێ و بە هەموو شێ ئەوان ڕازی بێ . مەبەستیان خاو کردنەوەی جەماوەرە لە ڕێکخراوە کوردیەکانی ڕەسەن . ئێران هەول دەدا ڕۆلی چەکدارەکانی باقرالحکیمی شیعە دیارتر بکا ، هەرچەندە ئەوان لاوازو بێ هێزو دەوریان کەمە لە سەر شانۆی سیاسی عیراقدا ئێران لە ڕێگای دۆستەکانیەوە دەیەوێ بەرەیەکی گشتی بەرهەلستکارانی عیراق کۆ بکاتەوە کە سوننی و شیعەو کوردی تیدا بێ . بێگومان ئەگەر ئێران لەو پلانەدا سەرکەوێ کە ئامانجی سەرەکیەتی ، دوای وەلانانی حکومی سەدام حوسێن و لە نێو بردنی ئەو ، کۆمارێکی ئیسلامی لە شێوەی ئێران دادەمەزرێنێ .

سەرکردەیەکی ئیزامی کوردەکان ڕای گەیاند کە : " ئەرەکانی هەڵەبجە دەرسێکی گەورەیان دا بە ئێمە " هەر وەها ئەو سەرکردە ئیزامیە لە وتووێژێک دا لە بارەی سەرەو بەش چوونی ئێران لە سەرووی عیراقدا گوتی : " ئێران بۆی نالوی سود لە ئەزموونی پێشمەرگە وەر نەگرێ ، بە تایبەتی کە پێشمەرگە شارەزای ناوچەکەن و مۆبەش .. یان لە سەر بنەڕەتی ڕێکەوتنێکی عادیلانە یارمەتی دەدەین ، یا خود لەمەو دوا هیچ یارمەتی نادەین " . هەر وەها ئەو کوردە ئیزامیە گوتی : " جێی سەر نابینە دەمەدی ئێران " .

لە ژمارە ٣٢ی ڕۆژنامەی عیراق الغد ١٩٨٨/٥/٣ وەرگێڕاوە .

نا ، براگیان جوابی چی ؟

برای بە ڕێز کاک ڕێبوار ، لە گەڵ سو پاس بۆ دڵسۆزیت و هەستی برایەتیت نووسراوە جوان و دەنگوت کەرمەکەت گەیشت بوو برای دڵسۆزی دیکەش هەر لەم بوارەدا وتاریان ناردوە. بەلام نابێ گلەیی بکەن، بڵاویان ناکەینەوە .

برای خۆشەویست ، ڕەنگە لەگەڵ ئێمە دا ز دەنگ بی کە ڕۆژنامەی" سەر بە مێ نوێ نابێ بێتە ڕیزی بە قەولی فارسان ئەو " وەرەق پارانە "کە بە راوێژ و هاندان و یارمەتی دوژمنانی کورد ، لاپەرە چڵکنەکانیان بۆ ئازاوەیانەوە و ئەوە جنێو و شەڵاتانی و شاڵاو بۆ سەر هێزە دیموکرات و ئازادیخوازەکان وکەسانی نیشتمانپەروەر تەرخان دەکەن . بەڵام ئەگەر بە زەرەبینیش دێ بە دیر لاپەرەکانیان بپشکنی ئالە وشەیەک دژی ڕێژیمی فاشیستی عیراق و سەددامی خوێن خۆر و خومەینی دڵرەش و کۆنە پەرست نادۆزیەوە . لە کاتێکا لە سەت جێگا تووش دەبی کە گەلێیان لە تاجی نیشتمانپەروەران گیر کردوە .

سەردەمی نوێ لە یەکەم ژمارەوە ڕێبازی خۆی روون کردۆتەوە و پێ بدا ڕۆیشتووە . ڕێبازی دیموکراسی و سوسیالیزم ، ڕێبازی دژایەتی بێ سڵەمینەوەی ئیمپریالیزم و کۆنە پەرستی . ڕێبازی یەکێتی و یەکگرتنی هێزە ڕزگاریخوازەکانی کورد و نەهێشتنی دووبەرەکی و ناکۆکی . ڕێبازی پشتیوانی لە خەباتی قارەمانانەی ئەو هێزانە کە لە گۆڕە پانی خەبات و لە مەتەرێزی ئەرەقدا ، بەربەرەکانی حکومەتە کورد کوژەکان دەکەن . ڕێبازی سەردەمی نوێ لەو ماوەیەدا بریتی بوە لە : لەقاودانی جنایەت و تاوانی ڕێژیمە داگیرکەرەکانی ئیران و عیراق و تورکیا ، کوتانی بیرو باوەری کۆنە پەرستی و ئانتی کوموونیستی و بۆ چوون و بەیت و باوی شێوە فاشیستی ، کە ئەوانەی بە زیانی جوولانەوەی ڕزگاریخوازی کورد زانیوە .

جا چۆن ڕەوا دەبینی کە ڕۆژنامەیەکی ئاوا ، وەڵامی "وەرەق پارە" یەک بداتەوە کە لاپەرەکانی بۆ مەبەست و ئامانجی دوژمنانی کورد تەرخان دەکا و بە هەزاران دینار خەرج دەکەن کە کوێ لە سێتێکی وەک خاوەنی "مام - وەستا "ی کورد بدۆزنەوە و ئەم ئەرکە گڵاوەی پێ ئەنجام بدەن و ناوی بەرزی ماموستای کوردیشی پێ بەد ناو بکەن .

کاک ڕێبوار گیان ، چۆن ڕەوا دەبینی خۆمان بخەینە ڕیزی کابرایەک کە لە بەر بێ ئەخلاقی و رابردووی چەپەڵ و باشەتیپی و کومان لێکراوی (کە کاتی خۆی لە لایەن شۆڕشی کوردستانیشەوە هەر بەو تاوانە گیرابوو) ناوی خۆی گۆڕی .

یا چۆن ڕەوا دەبینی کەوەڵامی کەسال ناوێک بدەینەوە کە پێی شەرم بووەو لە رووی هەڵتەهاتوە ناوی باوکی بنووسێ ، [پیاو لە تاریکی دایە ڕەنگە هەر نەزانێ باوکیشی کێ بە (.)

چۆن ڕەوا دەبینی وەڵامی ئەو کەسانە بدەینەوە کە سەڵخوری ڕادیوی ئەوروپای ئازاد دەکەی سی ئای ئەی . ئێ کاوێژ دەکەنەوە و دوژمنایەتی مارکسیزم و کوموونیزم بە ئەرکی ئیمڕۆژی خۆیان دەزانن و تەنانەت لە هیتلەر و موسولینی و سینگمان ری مەش دەرس وەرناگرن . لە پاداشی ئەوەدا لە دەزگە پولیسیەکانی ڕۆژئاوای قیبلەیان ئە وەندە وەشیزێک دەکەون کە دەزانن کێ بە چ پاسپۆرتێک سەفەر دەکا و پاسپۆرتی دیپلۆماسی چ وڵاتێکی پێیە و یا کێ بە تاوانی دزی لە دادگادا حوکم دراوە . گاڵتە نیە ، هاوکاری ئەو دەزگایانە ئەو ئیمتیازەشی هەیە ، کە لە پاسپۆرت و جوولانەوەو زیانی تایبەتی کوردەکان ئاگادار دەبن .

کاک ڕێبوار گیان ئەو هار بوونە هەروا بە خۆرایی نیە . ئامانجیان ئە پەرەگرتن و بڵاو بوونەوەی بیر و باوەری مارکسیستی و پێشکەوتنخوازی ئەرانە ڕی کوردستانی تەنیوەتەوە . تۆ بڕوانە .

تەواوی ئەو چاپەمەنی و بڵاوکراوانەی کوردی کە لە کوردستان و لە دەرەوەی وڵات بڵاو دەکرێنەوە یا ڕاستەو خۆ بیر و باوەری مارکسیستی بڵاو دەکەنەوە ، یا بەری دیموکراسی و شۆڕشگێری و پێشکەوتنخوازی .

تەواوی ئەو حیزب و ڕێکخراوە سیاسیانەی کوردی کە لە مەتەرێزی ئەرەقدا خەبات دەکەن و لە بەرامبەر هێرشی درندانەی حکومەتە داگیر کەر و شۆڤینیەکانی کە (مام وەستا ی ناکورد دڵی نایە ناویان بە خەراپە بەرێ) بەربەرەکانی دەکەن، ڕێبازی خەباتیان بەرەو ئازادی و نەهێشتنی چەوسانەوە و سوسیالیزمە . سەرەرای راز و گلەیی دۆستانە و هێندێ بۆچوونی جیاواز ، خۆیان و جوولانەوەی ڕزگاریخوازی کورد بە دۆستی وڵاتانی سوسیالیستی و بەرەی هەموان یەکێتی سۆڤیێتی دەزانن . لە گەڵ حیزبە کوموونیستەکان بەرەی یەکگرتووی خەبات پێک دێنن . ئاشکرایە ئەو هەڵوێستە

و سیاسەتە کە سانی بێ بیرو باوەر و ناسیونالیزمی کوێری بەرچاو تەنگی بە تەر و قیشال ، هار و گێژ دەکات ، خۆ بە داروبەرددا دەدا ، زرە تئوری و فەلسەفە شێی لە بار کەوتوو دەدۆزێتەوە و لاقی خەڵکیش دەگرێت .

کارل مارکس و فریدریش ئەنگلس پێش ١٤٠ ساڵ لە مانیفێست دا دەڵێن :

" تارماییەک لە ئەوروپا لە هاتوو چوون و سووڕانەوە دایە . تارمایی کوموونیزمە . تەواوی هێزەکانی ئەوروپای کۆن ، لە پاپ و قەیسەرەوە بگرە تا مترنیخ و گیزۆ ، و رادیکاڵەکانی فەرانسە و ئەڵمان ، بۆ ڕاوانی پیرۆزی ئەو تارماییە ، یەکیان گرتوە لە کوێیە ئەو حیزبە ئۆپوزیسیۆنە ، ناوی کوموونیست لەو نەیارانەی نەنێ کە دەسەڵاتیان گرتۆتە دەست .

لە کوێیە ئەو حیزبە ئۆپوزیسیونە کە بە نۆرەی خۆی داغی تاوانی کۆمونیستی بە کەسانی ئۆپۆزیسیۆنی هەرە پێشرەو ،یابە نەیارەکۆنەپەرستەکانی خۆیەوە نەنێ ؟

ئەوەش ئەوەدەگەیێنێ کە هەمووهێزو دەسەلاتدارەکانی ئەوروپا ،ئێستا کوموونیزم بەهێزو قودرەت دەزانن . "

ئەوە سەت و چل ساڵ لەمەو بەر بەنێیەت ئەوروپاوە گوتراوە . کۆنە پەرستی کورد کە قودرەتیشی نیە و هەر هیچ نە ، ئازە لە ترسی تارمایی کوموونیزم کە لە کوردستان دا دەسووڕێتەوە ئەترەی چوە و زانی کردوە . دەست بە داوێنی تئوری هەرە کۆنە پەرست و لە باو کەوتوو دەبێ ، بەیت و باوی بێزراو دەهۆنێتەوە . بۆ تاوانبار کردنی مارکسیزم و کوموونیستەکان پەنا دەباتە بەر نووسراوەکانی سیا و جاسوسە خۆفرۆشەکانی بەعس و خانەنەکانی گەل . بۆ پەلاماردانی کوموونیزم دڵی ڕێژیمە فاشیست و داگیرکەرانی کوردستانیش لە خۆ ناکا و ناویان بە خەراپە ناهێنی . ڕۆژنامە کوردیەکانی دیموکرات و پێشکەوتنخواز بە " سەر بە ڕۆژ هەڵات و بە سوسیالیست " بە دەزگا جاسوسیەکانی ڕۆژ ئاوا دەناسێنێ . هێزە دیموکراتەکانی کوردیە لامار دەدا و لە ژێر ناوی "دیموکراسی" بەدرۆ دا لە ترخ و بایەخیان کەم دەکاتەوە .

کاک ڕێبوار گیان بمبوورە ، ناتوانین لە گەڵ ئەو بیروڕایەشت یەک بین کە دەنووسی " ناسیونالیزمی کورد ڕێبازەکەی هەر ئەوە دەگرێتەوە " نا ، وانیە . ناسیونالیزمی کورد ، ناسیونالیزمی نەتەوەی بن دەست و بەشخوراوە . کە نەک هەر لە هەموو مافێکی نەتەوایەتی و ئینسانی بێ بەشکراوە ، بەڵکوو مەترسی تواندنەوە و قەلاچۆ کردن هەڕەشەی لێ دەکات .

بە قەولی لینینی مەزن : جەوهەری دیموکراتی هەیە " کە وابوو نیشتمانپەروەرە ، ئەوانەیە درۆ خۆیان لەبن کەولی کوردایەتی و ناسیونالیزمی کورددا دەشارنەوە وبە ئاشکرا و سۆجوونە چەوت و چەپەڵەکانیان کوردایەتی ڕەسەن و پێشکەوتووخواز بەرەو دوژمنایەتی گەلان و ئانتی کوموونیزم دەبەن ، ئەوانە بە واتەی کوردی " بۆ باری لۆکە زەرەریان هەیە " و قوربان بە کوردایەتی و ناسیونالیزمەوە نیە . ناسیونالیزمی ڕەسەنی نەتەوەی بن دەستی کورد ، دوورە لەو ڕێبازە کە ئەقڵی ڕاستی خەباتی کوردایەتی ڕەسەن و پێشکەوتووخوازی تووشی بەردەلان و کوێرە ڕێ دەکات . هەر لە بەر ئەوەشە کە لە هەموو کوردستان و لە دەرەوەش لە قامکی دەستان تێ نایەرن و بە هەموو جۆریش خەریکن ئاو بۆ ئاشی دوژمن هەڵدەبەستن . چاو لەوە دەکە کە هێندی کەسی نائاگا و بە شارەزا ناسەیان بۆ دەنووسێ و خۆی پێوە ڕادەنێن .

کاک ڕێبوار و ئەو برایانەی دیکە کە نامەیان ناردوە و داوای وەڵام دانەوە دەکەن دە بێ بمبوورن . سەبارەت بە دڵی ئێوە نەبایە بە ڕاستی بێزم دەهات نووکی خامەم بۆ باسی ئەو کەسانە وەکار بخەم کە ناسراون و هەموو کار و کردەوەیان بۆ ئازادیخوازانی کورد جێگای شک و گومانە و لە خزمەت دوژمنانی کورد دان .

من هەمیشە لە دوو پەندی کوردی و فارسی پەیڕەوی دەکەم :

کورد دەڵێ : " کاروان دەروا و سەگ دەوەرێ"

سەعدی ئیرازی دە فەرموێ :

" محالست اگر تیغ بر سر خورم
که دندان به پای سگ اندر برم

(واتە مەحاڵە ئەگەر خەنجەریشم لەسەری بەرێ ، قاچی سەگ بگەزم .

جارێ با بەس بێ   کەریمی حسامی

پاشماوەی ل ٣

هەڵدانەوەی کورد

هەروەها تاقیکردنەوەی رابردوو سەلماندی کە چارە سەر کردنێکی بە زۆر سەپێنراو بە سەر میللەتی کورد دابێ سوود و بێ پاشە ڕۆژە . بە پێی بۆچوون و فەلسەفەی ڕێژیمە کورد چەوسێنەرەکان ، بە دابڵۆسینەوە و لێدانی تێکۆشانی میللەتی کورد دەتوانرێ بە کێشی وڵات بیارێزرێ لە پارچە پارچە بوون . بەلام لە ڕاستیدا بە تەواوی بە پێچەوانەیە . نەبوونی ئوتونومیەکی راستە قینە دەبێتە هۆی پارچە پارچە بوونی وڵات لە هەر کوێ بزووتنەوەی کوردی تێدا بێت . ئەمەش ڕێباز و ئامانجی هەموو هێزە دیموکراتیەکانی عیراقە ، چونکە چارە سەر کردنێکی ئاشتیانەو راستە قینە تاکە ڕێگەیەکە بەرەو گەشە کردن وبوژانەوەی وڵات و ڕێگری سەرەکی کۆنە پەرستانی ناوەوە بە کە دەیانەوێ هەموو جۆرە ناکۆکی و گیرو گرفتێکی وڵات بۆ بەرژەوەندیەکانی خۆیان بە کار بهێنن .

راپۆرتێک لە کوردستانەوە

لە کوردستانەوە برادەرێکی کوردی دڵسۆز راپۆرتێکی بۆناردوین لە بارەی کارەساتەکەی هەڵەبجە. هەرچەندە راپۆرتەکە لە هونیان نووسراوە بەڵام تازە بەدەستمان گەیشتوە ، ئێمە بە مەبەستی رسواکردنی رێژێمەداگیرکەرەکان دەقەکەی بڵاو دەکەینەوە .

قەزای هەڵەبجە بە ناحیەکانی (خورماڵ ، سیروان ، بیارە) وە بە ئۆردووگا زۆرە ملێیەکانی دانیشتوانی بە گوندەکانیشیەوە کە پتر لە ١١٠ - ١١٥ هەزار کەسە مەساحەی لە ١٢٠٠ کیلۆمیتری چوارگۆشە زیادترە . جگە لە کوژراوان ، پاشماوەی خەڵکەکەی ئێستا لە ئێراندان .

■ لە پێش هێرشکەدا بە تۆپ بارانی خەستی هێزەکانی ئێران ، دەیان و سەدان خانوو وێران کراوە لە هەر یەکێک لە شارو شاروچکە - کانی هەڵەبجەو سیروان و عەنەب و زەمەقی و خورماڵ دا سەدان کەس کوژراو و برینداز کراون . بەڵام لە هێرشی بەر بڵاوی ئێراندا ، کە لە چەند لایەکەوە ، بە هاوکاری پێشمەرگەی هێزە کوردستانیەکان لە شەوی ١٣/١٢ مانگی سێ تا شازدەی سێ دا ، دەیان مەعەسکەرو سەدان رەبیەی هێزەکانی رێژێم لە هەر سێ ناحیەکەو شاخەکاندا گیران و کوژران وشاری هەڵەبجەش داگیر کرا . مەسئولەکانی بەعس و ئەمن و ئیستیخبارات و تاوانبارەکانی تر لە شارهەڵاتن بە ئاگری هەموو لایەکیان عیراقی و ئیرانی لە زەوی و ئاسمانەوە . هەزاران کوژراو و بریندار تازە کرا . ئەمە جگە لەو چەند هەزارەی هێزەکانی سپاو جاش و بەعس کە لەناو بران و دیل کران. جەماوەرەکەش بەرەو شاخ و گوندەکانی دەوری شار رایان دەکرد . بە وریایی هێندێك مەسئولانی پارتی کەمترین قوربانی لە جەماوەری ناحیەکانی خورماڵ و سیروان کەوت

بەلام هەڵەبجە بۆ هۆی سەربڕینی ژمارەیەکی زۆر گەورە بە کیمیاوی یەکە .

■ ئەگەر بە بۆمباو موشەکی فرۆکە هەمە جۆرەکانی بەغدا ، تا نیوەرۆی ٣/١٦ گەرەکەکانی : سەرە ، شەهیدان ، پاشا پیرمحەمەد ، جولەکان ، کانی عاشقان شیخ سمایل ، باموك ، پشت خەستەخانەی جمهوری ، دەوری کارگەی توتنەکان ، دەوری گەراجی عوسمان ، ئۆردووگای عەنەب ، دەوری گوندی بیاویل و عەنەب وێران کراو لە خوین و دووکەل داپۆشران و بەشێکی فرەوانیان لەگەڵ زەوی دا تەخت کران . ئەوە لە سەعات ٤/٣٥ دەقیقە عەسری ٨٨/٣/١٦ وە هەتا سەعات ١٠ اشەو، بە رژاندنی گازی کیمیاوی سیانیدو عەنەب بەسەر ناوچە ناوبراوەکاندا و بە چواردەورەی شاردا ، بەسەر کۆمەڵانی ژن و منداڵ و خەڵکی راکردوودا ، لە هەرشوینێکدا هەزاران لاشەی کوژراو و بریندار کۆمەڵ بوون ، کە سەر ژمێری قەسابخانە سامناکەکە زۆر لەمەوە زیاترە کە دەزگاکانی راگەیاندن بلاویان کردۆتەوە .

■ دلتەزین ترین لەوەش بۆ جەماوەری گەلەکەمان ، کەکارەساتەکەی قولتر کردەوە ، ئەوەیە کە ئەو چەندان هەزار برینداره ، هێزە داگیرکەرەکان رێگایان نەدا دەست بەجێ بگوێزرینەوە و خێرا دەرمان بکرێن ، بە بیانوی تا گەیشتنی رۆژنامەچییەکان و نوینەرانی دەزگاکانی راگەیاندن و ئاهەنگی سەرکەوتنی خۆیان بگیرن،ئەوەش بوە هوی مردنی زۆربەی بریندارەکان و خنکانیان بە تایبەت ئەوانەی لە ماڵان و ژیرخانەکانیاندا مابوونەوە .

■ پاش ماوەی جەماوەری شارو ئۆردووگاو ناحیەکان ، ساغ و بریندار پەنایان بردە سنوورەکانی ئێران یان لە لایەن هێزەکانەوە رادەگوێزران ، پاش ئەو سەر برین ووێران کاریەی بەسەریان دا هاتوە ، وەك دیلەکانی تری شەر دەستیان بەسەرا گرتوون و پچر پچر کراون و رێگای دۆزینەوەی کەس و کاروباوك و براو کچ و کور بە یەکتری نادرێ. پێویستیەکانی ژیان و بژیویان بۆ سازو دابین نەکراوە ، پێکەوە کۆ نەکراونەتەوە کە خەلکەکە خۆیان چاك یەکتر دەناسن و یەکتر بدۆزنەوە ، گرتن لە ریزەکانیان دابەردەوامە ، پەلە پەلیان لێ دەکرێ ئا لەو حالەتەدا کە ببن بە ئیسلامی و چەك بۆ کۆماری ئیسلامی و ریکخراوە چەکدارەکانی هەڵ بگرن. یەك لەسەر یەکتر شاهیدی بدەن، کۆمەل کۆمەلیان بۆ دوورترین شارەکانی ئیران (یزد - ئاراك ...هتد) دوور دەخەنەوەو لە یەکیان دەپچرینن.

ئەوانەی تریشیان لە شارەکانی (هرسین ، سونقر و کنگناوەر)ی کرمانشاندا و لە شارەکانی پاریزگای کور دستاندادەس بەسەر کراون ، زۆربەی خیزانی و خەلکەکە هەواڵی کەس و کارەکانیان نازانن. چونکە رێگای ئاموشۆی یەکتری و گەرانەوەیان بۆ هەڵەبجەو ناحیەکان نادەن.

■ لە کوژی ئەو سەربرین و قەسابخانە کومەلیەدا ، زۆربەی ماڵ و سامان و پارەی ئەوخەلکانە تالان کراوە، هەتا ئالتوون وزیو و زیو و پارەی کوژراوەکان وبریندارەکانیش ، جگە لە ماڵەکانیان تالان کراون .

■ رژێم پاش شکستی هێنانی هێزەکانی لە هەڵەبجەو شارەزوور دا پەلاماری سەرشێتانەی بردە سەر ناوچەکانی دەربەندیخان،قەرەداغ و هێزێکی زۆر گەورەی پیادە و توپخانەو تانك و فرۆکەی هەمە جەشنەو موشەکی جۆراوجۆرو بومبای هێشویی لە نیوان ٣/٢٢ - ٤/١ دا پینج جار بە گازی کیمیاوی گوندە بیچکەکانی ناوچەکەی بومباران کردوەو دەیانی کوشتوەو سەدانی بریندارکردوە . پاش چوڵ کردنی ناوچەکە لە لایەن هێزەکانی پێشمەرگەی حیزبە بەرهەڵستکارەکانەوە ، رژێم ناوچەکانی داگیر کردوەو خەلکیکی زۆریان کوشتو بریندارکردو گرت و سامانەکانیان تالان کردن. لەو چەند رۆژەدا (١٣٣) گوندیقەرەداغ و دەربەندیخان و بازیان وسەنگاویان سووتاندوو خاپوورکردو خەلکەکەیان بەدیلی گوێزرایەوە بۆ پشتەوە .

■ رژێم دانیشتوانی قەزای دەربەندیخان و ناحیەو ئۆردووگا زۆرە ملێیەکانی بە زۆری گوێزرایەوە بۆ ناوچەکانی(سلیمانی- بازیان چەم چەمال - کەرکوك) کە ناوی کورد بچێتە وە ناو شاری کەرکوکی تەعریب کراوەوە . هەر لەوکاتەشدا دانیشتوانی ناوچەکانی سەیدسادق و ئۆردووگاو گوندەکانی شارەزووریشیان راگواست . پێش ماوەیەکیش قەزای چوارتاو ئۆردووگاو ناحیەکانی لە دانیشتوانی چۆڵ کران ، کە بە لای کەمەوە ژمارەی هەموویان لە ١٣٠ هەزار کەس زیاترە ، بێئەوەی پێویستیەکانی ژیان و بژیویان بۆ دابین بکەن و هێندیکیان لەچادر دان ژیانیکی پر مەترسیداریان هەیە .

■ دەکرێ بگوترێت کە نزیك لە تەواوی قەزای هەڵەبجەو زۆربەی قەزای پێنجوین و نیوەی قەزای چوارتا ئێستا لە ژیردەستەلاتی سوپای ئیراندایە . شاری دەر بەندی خان و سلیمانیش لەگەڵ کانیە نەوتیەکانی کەرکوك دا لەبەر دەم مەترسی گەورەدان ، بەڵێ ئەگەر هەتا دوینێ باسی داگیرکردن و داگیرکەران دەکرا . ئێمڕۆوە بەشێکی گەلە خۆشەویستەکەمان لە ناو جەرگەی کارەساتەکاندا تا لاپی دەچێژێ ، لە بەین دوو جەنگاوەر دووچاری ئیگریسی هەردوودوژمن هاتوە ، لە بن پۆستاڵی هەردووکیان دەناڵێنێ .

■ قەتعەکان وانە لوحەی (بەخێر بێن بۆ کۆماری ئیسلامی عیراقعان) لەزور شوینە داگیرکراوەکان دەبینرێ .

■ هێزەکانی کوردستانیش لەو شوێنە داگیرکراوەی ولاتەکەماندا وەك بیگانە رەفتاریان لەگەل دەکرێ بەڵێ ئەوە پاداشەکەیە ، خوا بەزیادی نەکا ..

بۆ لایەرەی ٨

پاشماوەی ل ١

ڕۆژی جیهانی منداڵ و...

ـە کۆمەڵ بە کاری دێنن، ئەگەر بۆ هەڵشێلانی بەرسیلی و پێشکەوتنی کۆمەلایەتی و ژیانی ئاسایی مرۆڤ بە کاری بێنن، بێ گومان برسیەتی و نەخۆشی و نەخوێندەواری و دواکەوتوویی لە جیهاندا نامێنێ.

ڕاستە لە وڵاتی ئێمەدا، منداڵ لەبەر نەبوونی خواردەمەنی لە برسان نامرێ، بەڵام هیچ دەستە بەرێکیش بۆ مانەوەو هەڵدان و پەروەردەکردن و بێ خوێندنی نیە. سیاسەتی حکومەتە دژی گەلیەکان وەزعێکی ئەوتۆی پێک هێناوە کە منداڵ لە بچوکیەوە لەگەڵ کوێرەوەری وبەسەر دادان و سووکایەتی پێ کردنی ئێو ماڵ و کۆمەڵ ڕوو بەروو دەبێ. زێز لە کەسایەتی ناگیرێ، لە هەموو بزوتنەوەیەکدا بە سەری دا دەدرێ و دەم کوت دەکرێ و خۆی لەبەر چاو دەکەوێ.

لە کوردستان ئەم نیگبەتی بە بۆ زارۆکی کورد دووقاتە. لە لایەک وەک نەتەوە لە ژێر چەوسانەوەدایەو مافی ئینسانی و نەتەوایەتی لێ زەوت کراوە. لە لایەکی تر لە کۆمەڵی دواخراوی کوردەواریدا، بە شێوەیەکی دواکەوتوانەو دزێو لەگەڵ منداڵ دەجووڵێنەوە. زارۆکی کورد هەر لە منداڵیەوە تووشی کوێرەوەری دەبێ. ناچارە لە شار یا لە گوند بۆ بارەوەدانی ئابووری دایک و بابی، تەمەنی شلک و ساوای لە عەمباڵی و شاگردی ئازەڵ لەوەڕاندن و کاری قورس و ڕەش بەرێتە سەر. بەشی هەرە زۆری منداڵی کورد لە خوێندن و پەروەردەی ڕێک و پێک بێ بەشە. زارۆکی کورد ئەگەر ڕێگای قوتابخانەشی هەبێ، ناچارە لە منداڵیەوە بە زمانێکی بێگانەو دوور لە زمانی زگماک بخوێنێ. تەنانەت لە قوتابخانەش ئاخافتن بە زمانی دایکی لێ قەدەغە دەکرێ.

بێجگە لەوانە منداڵی کورد لەترسی بۆمباران و توپ بارانی لەشکری حکومەتە داگیرکەرەکان ناچارە لە چیاو چۆڵ و ئەشکەوت و لە بن مەرزدا بژی.

لەو کاتەوە کە حکومەتە دژی گەلیەکانی ئێران و عێراق شەڕیان هێناوەتە کوردستان و نیشتمانی ئێمەیان کردۆتە مەیدانی بۆمباران و بە کار هێنانی چەکی کیمیاوی و گازی ژاراوی، بە هەزاران منداڵی کورد هەر بە شلکی و ساوایی کوژراوە. بە هەزاران زارۆکی کورد بێ سەرپەرشت و بێ کەس هەڵوەدا و ئاوارە بوون و بوونە قوربانی سیاسەتی فاشیستانەی دوو ڕژێمی ئێران و عێراق. هەر ئێستا کە نوێنەرانی سکرتێری گشتی کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتووەکان کە بۆ لێ کۆڵینەوەی بە کار هێنانی چەکی کیمیاوی لە هەڵەبجە چووبوونە ئێران و ڕاپۆرتی خۆیان داوەتەوە بە کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتووەکان، هەزاران منداڵی وردی کورد بە برینداری و شەل و کوێری بێ کەسی لە شارو گوندەکانی کوردستان ئاوارەو سەرگەردانن و هیچ دەوڵەتێک و ڕێکخراوێکی ئینسانی و خێر خوازی جیهانی نیە لە فریایان بێ و خەمێکیان لێ بخوا و لە مەینەت و چارە ڕەشی ڕزگاریان بکا.

ئێمە داوا لە کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتووەکان و لە هەموو کۆڕو کۆمەڵە ئینسانیەکان و لە خاچی سووری نێو نەتەوەیی دەکەین کە بۆ مانەوەی منداڵانی بێ سەرپەرشتی پاش ماوەی بۆمبارانی هەڵەبجەو جینایەتی حکومەتی عێراق، دەستی یارمەتی بۆ ڕێکخراوە کوردیەکان درێژ بکەن و لە ڕێگای ئەوانەوە ئەو کۆمەڵە ئینسانە وورد و بێ تاوانانە لە مەترسی نەمان ڕزگار بکەن. ●

پاشماوەی ل ٢

بڕیارەکانی پارلەمانی ئۆروپی...

٥- بانگەوازی لە ئەنجومەن و حکومەتەکانی ئەندامی کۆمەڵگای ئۆروپی بکرێ بۆ وەرگرتنی هەڵوێستی گونجاوو قورسایی بخەنە سەر عێراق و ئێران بۆ ڕێز گرتنی بڕیارەکانی قەدەغە کردنی بە کارهێنانی چەکی کیمیاوی و میکرۆبی.

٦- داوا لە حکومەتەکانی ئەندام بکرێ دەستەبەری ئەوە بن کە هیچ جۆرە کەرستەو ماتریالی کیمیاوی کە دەبێتە هۆی بەرهەم هێنانی چەکی کیمیاوی کە لە لایەن دەوڵەتەکانیانەوە بۆ عێراق و ئێران ڕەوانە نەکرێ.

٧- داوا لە کۆبوونەوەی وەزیرانی دەرەوەی وڵاتانی هاوکاری ئۆروپی بکرێ، ڕەزامەندی پێشان بدەن و هاوکاری بکەن لەگەڵ ئەو وڵاتانەی دەنگیاندا بۆ بڕیاری ٥٩٨ ی ئەنجومەنی ئاسایشی نێو نەتەوەیی بۆ ڕاگرتنی شەڕ هەر وەها چەکدار نەکردنی هەر دوولا.

٩- داوا کردن لە هەموو دەزگاکان بۆ یارمەتی دانی پزشکی و خزمەتی کۆمەلایەتی پێویست بۆ ئەوانەی لە ژیاندا ماون.

١٠- پێویستە ئەنجومەن هەموو توانای بەکار بهێنێ بۆ ڕاگرتنی گواستنەوەی کوردەکان بۆ ئۆردووگاکانی ئیجباری.

١١- داوا لە سەرۆک دەکرێ ئەو بڕیارانە بە کومیتەی ئەنجومەنی کۆبوونەوەی وەزیرانی دەرەوەی هاوکاری سیاسی بە حکومەتەکانی ئێران و عێراق بە سکرتێری گشتی کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتووەکان ڕابگەیێنێ. ●

مەرگ باران

ئەم پەستە شێعرەی خوارەوە کاک (ئیتوو شاد) لە کالیفۆرنیاوە بۆی ناردووین لەگەڵ داوای لێبوردن لەو دواکەوتنی زۆر سپاسی دەکەین.

یەک سەریکەو هەزار سەودا
سیر لە هەرچی ئەکەیتەوە
بەناخی مێژوودا ئەڕوات
ڕات ئەهەڵێ
بە بێ سەودا
ئەتبات بەرەو سایکس پیکۆ
بەرەو قەسابخانەی لۆزان
کە سەری کورد دیان تیا تاشی
بە مەکینە و دەمە گوێزان

* *

ئێستەش لە لای خۆی نەورۆزە
گوڕمی بەهاری پیرۆزە
کەچی زەویم هەڵقرچاوە
ووشک داهاتوو
زۆر بێ ئاوە
بۆ پەڵەی هەور چاوە چاوە
وا پەڵە هات
پەڵەی هەرە گەورەی بەرات
بەسووکی ڕووی کردە وڵات

* *

هەوری ڕەش و زەرد و سپی
بەری ئاسمانی گرتووە
باڵی ڕەش کێشایە سەر
خانوو و زنج و ڕەشماڵی کورد
بارانی مەرگی داهێنا
بە هەزارانیان تیدا مرد
سا ئەی خوا.....
کوانێ پەیمانی قورئانت ؟
کوانێ گفت و ووتو وێژی
نێوان ئینجیل و تەوراتت ؟
پێم بڵێ کوانێ خەلاتت ؟

* *

بە هەزاران لەشی سووتاوی هەڵقرچاو
لەشی بێ پەل، بێ قۆڵ، بێ چاو
منالی کۆرپەی بێ تاوان
بێ تار گرتووی ماڵە باوان
هەر وەک بووکە شووشەی منال
بێ دەنگ خالی لە گروگال
لە پەنای دایکا ڕاکشاوە
بە گازی مەرگ داپۆشراوە

* *

ئەمەیە خێرو بەراتت ؟
ئەمەیە شێوەی خەڵاتت ؟
نووزەی هەتیوی بێ باوک لە پەنا
دیواری ڕماو
بۆسۆی قرچەی دەروونی
خوشکانی ڕەش پۆشانی داماو
لوولەی دووکەڵی ژەهراوی
قەف قەف بە ئاسمانا کشا
هەرچی بەر ماچی نازی کەوت
دەس بەجێ گیانی هەڵکێشا
ئاگاداری کەوتە ماردین
هەڵەبجە ئەهیرۆشیما
هەرچەند یادی ئەمە ئەکەم
موچڕکەی دێ بە گشت لەشما

* * *

پاشماوەی ل ٧

ڕاپۆرتێک لە ...

هەتا پێتان دەکرێ. دەنگ بەرز کەنەوە، ئەم و مەزی بەدبەختی میللەتەکەمان ڕۆژ بە ڕۆژ ڕەشترو چڵکن تر دەبێ. دڵنیام ئێوە لەو بابەتە زۆر دەزانن چونکە شت زۆر بڵاو کراوەتەوە، بەڵام گوتم با منیش ئەم چەند دێرەتان بۆ بنێرم.

سلاو لە هەموان سەرەخۆشیش لە خۆمانەوە بۆ خۆمان. ●

پاشماوەی ل ١

پێکهاتنی بەرەی کوردستانی

ناوچە کورد نشین بنەڕی نزیکەی ٣ملیون و نیو کورد، ٥٠ ساڵەبۆ وەدەست هێنانی خودموختاری لە ناوچەکانی سەرووی عێراق کە لەگەڵ ئێران و تورکیاو سوریا هاوسنوورە خەبات دەکەن.

ئەندامانی ئەسلی "بەرەیتازە" ی کوردەکانی عێراق بریتین لە: حیزبی دیموکراتی کوردستان بە ڕێبەرایەتی مەسعود بارزانی، و یەکیتی نیشتمانی کوردستان بە ڕێبەرایەتی جەلال تالەبانی. لە بەرەی تازەدا، چوار حیزبی بچووکتر بەشدارن کە بریتین لە: حیزبی سوسیالیستی کوردستان، حیزبی سوسیالیستی کورد و حیزبی کومونیستی عێراق و حیزبی دیموکراتی گەلی کوردستان

لەو بەیاننامەیەدا کە بە بۆنەی پێکهاتنی بەرەوە بڵاو کراوەتەوە گوتراوە: "کومیتەیەکی هاوبەش لە ڕێبەرانی حیزبەکان، ڕێبەرایەتی بەرەی تازە دەگرنە دەست. حیزبی دیموکراتی کوردستان و یەکیتی نیشتمانی کوردستان، ساڵی ٨٦ لەگەڵ چەند حیزبی بچووکتر بۆ خەباتی دژی حکومەتی عێراق هێزەکانی خۆیان کردە یەک. ■

دیداریکی خۆش و ئاخافتنێك

برادەریکی ئازیزو خۆشەویستم هەیە. لەو ڕۆژەوە یەکترمان ناسیوە پێوەندیمان برایانە و دۆستانە بووە ئێمەش هەروەك گەلێك کوردی نیشتمان لەت وپەت کراو، هەریەکەمان لەولاتێکی تر و یا لە بەشێکی دیکەی کوردستاندا دەژیاین. ڕەنگە ئەگەر بارو دۆخی سیاسی و زوڵم وزۆری حکومەتە داگیرکەرەکانی کوردستان نەبایە، هەرگیز یەکترمان نەدەناسی. بەلام بە قەولی شاعیری فارس: "عدوشود سبب خیر گرخدا خواهد"

بەڵێ : دوژمن بوو بە هۆی ئەوە کە لە ولات و هەردی خۆم بەرەوازە بم و ڕوو بکەمە بەشەکەی دیکەی نیشتمانم کە ئەو دەم هەوای ئازادی تێ گەرابوو. لە دوورەوە بە پەناو پەسیوی لێ قەوماوانی کورد دەزانرا. کوردە لێ قەوماوەکان ڕوویان تێ دەکرد بەو نیازەکە لەوێ بگیرسێنەوە. بەلام هەر وەك نەحەسانەوە و دەر بەدەری بەبا لای من بڕابێ، لەو بەشەی نیشتمانیش نەگیرسامەوە و هەڵیان داشتم بۆ ئورووپا ولە چیکوسلوفاکیای جوان گیرسامەوە.

برادەرە خۆشەویستەکەی منیش زانیبووی لەو هەوای ئازاد کە بووەهۆی پەرەگرتن و بە هێز بوونی کۆمۆنیستەکانی عیراق، کەلك وەربگری ولەڕێگای حیزبی کۆمۆنیستەوە بێتە پراك و دوکتورا بخوێنێ. بیرو باوەر و ڕێبازی حیزبی کۆمۆنیستی وەرگرتبوو، پیاو هەق بێژێ، شیوعیەك بوو ئاو نەیدەیالاوت. ئاشکرایە مەسەلەی نیزیکی بیرو باوەر و بۆچوونی سیاسی هۆیەکی فرە گرنگە بۆ هاوکاری و دۆستایەتی منیش بە خۆشیەوە بیرو باوەڕودنیا ڕوانیم لەگەل ئەو برادەرە نەك هەر لێك نیزیك بوو، بەڵکوو لەسەر چاوە یەکەوە ئاوی دەخواردەوە. جوامێری و ڕەوشتی پیاوانەی ئەویش هۆیێکی تری بەردەوامی دۆستایەتیمان بوو.

ژیان وەنەبێ هەتاسەر بەراستە ڕێگادا بڕوا و تووشی تەنگ و چەڵەمە و هەوراز ونشێو نەبێ. ژیانی منیش وەك ژیانی دوم، هەر بە گەروکی وبەسەر پێوە تێ پەڕیوە. ئەوجارەش ناچار بووم پراکی جوان بە جێ بێڵم لەو برادەرە خۆشەویستەشم دوورکەوتمەوە. ئەویش دوای وەرگرتنی دوکتورا لە ولاتێکی تر کاری دۆزیبووە وپراکی بەجێ هێشتبوو. بەلام سەرەرای لێك دوور کەوتنەوە، دۆستایەتی و نامە گۆڕینەوەو جار وبار یەکتر دیتنیشمان هەر بەر دەوام بوو.

بەلام چەرخی چەمپەر ئەوەش بە مرۆڤ ڕەوا نابینێ. ئێمەش وەها لە یەك دوور کەوتینەوە، چەند ساڵ ئاگامان لە یەك برا. لەبەر ئەوە کەشوێنی منداڵەکانی من گۆڕانی بەسەردا نەدەهات و جێگام دیار بوو، جاروبار نامەی دەنووسی و ئەحواڵ پرسی دەکردین. لە پرسیار و نامە گۆڕینەوە و دەنگ وباسی دوورەوە، هەستم بەوە دەکرد کە ئەو برادەرە، لەگەڵ هەڵس و کەوتی ژیان و باروودۆخی دژواری سیاسی کوردستان و گۆڕینی چەند شوێن و جێگا، دنیا بینی و بیرو باوەری سیاسیشی گۆڕانی بەسەردا هاتوە. یەك دووجار ڕێبازی سیاسی لاوڕیوە، بێ ئەوەی خوانەخواستە لە هەستی نیشتمانپەروەری کەم بووبێتەوە. وای بە باش زانیوە.

بە خۆشیەوە لەو سالانەی دوایی دا، لێك نیزیك بووینەوە وپێوەندی دۆستایەتیمان دامەزراندەوە و هەردوکمان ئامەزرۆی دیتنی یەکتر بووین. تاسەی ئەوەمان هەبوو چاومان بە یەکتر بکەوێ و دیدار تازە کەینەوە ویادی ڕۆژە خۆشەکانی ڕابردوو بکەینەوە و باسی وەزعی ئیستاش بێنینە گۆرێ.

ئاواتمان هاتە دی. لەم دواییە دا ڕێگام کەوتە ئەلمان. بە تەلیفون یەکترمان ئاگادار کرد. بە ڕۆژێکی فرە سارد و سەرما، لە شارەکەی خۆیانەوە بۆ دیتنی من هاتبوو. پتر لە نیو سەعاتیش چاوەروانی کرد بووم. بەراستی بۆ دیداری دۆست وکاری لە ڕادە بەدەر گرنگ نەبایە، کەس نیو سەعات لەو سەرمایە ڕانەدەوەستا.

کە چاوم پێکەوت، لە سەرمان سوور هەڵگەڕابوو، بەلام بە دڵێکی گەرم و بە بزەو ڕوویەکی خۆشەوە بە پیرمەوە هات ویەکترمان لە ئامێز گرت. شەوورۆژێك پێکەوە بووین. بیرەوەری ڕۆژەکانی ڕابردوومان وەرد داوە وئاخرەکەی بە گوێرەی ئەو نەخۆشیەی کە هەموو کوردێکی گرتۆتەوە، هاتینە سەر سیاسەت و بە گوێرەی بۆچوونی خۆمان، شی کردنەوەی باروودۆخی ئێستای کوردستانی کاول کراو.

هەرچەندە هەرتکمان لە ڕێگای دلسۆزی بۆمیللەتەکەمان، بۆ مەسەلەکان دەچووین، بەلام دەرکەوت بۆچوونی سیاسیمان یەك نیە. وەك یەك ناڕوانینە ڕووداوەکان. تەماشام کرد ئەویش وەك بەشی هەرە زۆری ڕووناکبیرەکانمان لە ئەزموونی خەباتی ئەو بیست سی سالەی گەلەکەمان کەلکی وەر نەگرتوە. بەلایەك دا دەکەوێ کە خۆی جاروبار دەیگوت " جێی ترسە".

باسەکەمان کێشا بە سەر شەری ئێران وعیراق و وەزعی کوردستان. کاکی خۆشەویستم گوتی : " وتارێکی سیمیناری تۆم لە ڕۆژنامەی **سەردەمی نوێ** دا خوێندەوە. وتارێکی باشبوو، بەلام لە نەتیجەکەیدا لەگەڵت نیم. چونکە تۆ برانەوەی شەر بە باش دەزانی. لە کاتێکا وەستانی شەری ئێران و عیراق بە زیانی کوردە. ئەگەر شەر بڕێتەوە **ئێمە** "تێدا دەچین.

هەتا شەر درێژەی هەبێ بە قازانجمانە بەلام نەی دەگوت شەر بە قازانجی کێیە؟ زەحمەتکێشانی کورد لەو شەرە چ قازاجیان کردوە؟

دیارە ئەو برادەرە وەك زۆر کەسی دیکە پێی وابوو کە بە درێژە پێدانی شەر ئیسلامی خومەینی سەر دەکەوێ و ئەگەر ئێرانیش سەر کەوت کورد بە ئاوات دەگا.

زۆرم پێ سەیر بوو. ئەو برادەرەم دەناسی، پیاوێکی تێگەیشتوو، سەری لە سیاسەت دەر دەچوو. هەیاران دەبێ چ وای لێ کردبێ کە درێژەی شەری ئێران و عیراق بە قازانجی کورد بزانێ و لای وابێ سەرکەوتنی دوژمنێکی تری وەك ڕێژیمی خومەینی بە قازانجی کوردە ؟

چۆن دەبێ نەزانێ کە لەو شەرەدا کورد بە نیسبەت خۆی لە هەموو کەس پتر تووشی زیانی گیانی و ماڵی بوە. کوردستان وەك شەری یەکەمی جیهانی بۆتە مەیدانی پێك هەڵپرژانی دوو حکومەتی داگیرکەر و دوژمنی کورد. کوردەکەش بۆتە قوربانی سیاسەتی شەرخوازانەی ئەو دوو ڕێژیمە دزێگەلی و کۆنەپەرستە.

بۆ چوون و لێکدانەوەی ئەو برایە ئەوەی دەگەیاند کە : یەکەم کورد بناخەی خەباتی خۆی لە سەر شەری دوو دوژمن داناوە و بوون ومانەوەی خۆ لە درێژە پێدانی شەردا دەبینێ. لە کاتێکا زۆر ڕوونە بەرهەمی ئەو شەرە بۆ نەتەوەی کورد تەنیا کوشتاری بە کۆمەڵ وقەلاچۆ کردن وکاول کردنی کوردستان بوە. دووەم کورد چاوی بڕیوەتە کەرەم و ڕەحمەتی دوژمنێکی دیکە کە ئەگەر خواکردی بەسەر عیراقدا سەرکەوت، گویا بە قسەی ئەو برادەرە بە گوێرەی **قەراردادێکی ئیمزا کراوی نێوان ئەو دوژمنە و هێزێکی کوردستانی** (کە لەسەر کاغەز کەس نەی دیوە) کورد بەمافی خۆی دەگات.

کاتی ئەم دیدارە کارەساتی **هەلەبجە** ڕووی نەدابوو. بەلام بریتی بالیسان و شیخ وەسان و سەردەشتیش سارێژ نەبووبوونەوە. کاول کردنی چەند هەزار گوندی کوردستان وڕاگواستنی هەزاران خاو وخێزانی کوردیش بۆ خوارووی عیراق دەنگی دابووە.

ئێستا کە یادی ئەو دیدار و ئاخافتنە دێنمە سەر کاغەز، پتر لەدوو مانگ لە داگیر کردنی **هەلەبجە** و بەشێکی شارەزوور لە لایەن لەشکری ئێران و بۆمباران کردنی **هەلەبجەو دەوروبەر و سەر گەلوو وقەرەداغ وناوچەی شوان، لە** لایەن ڕێژیمی بەعسی عیراقەوە ڕادەبرێ. کوشتنی پێنج هەزار کەسی بێ تاوان ودەربەدەری و بریندار بوونی چەند هەزار کوردیش لە دنیا دەنگی داوەتەوە و ڕێژیمی ئیسلامی ئێرانیش لەسەر حیسابی قەلاچۆ کردنی کورد بەقازانجی خۆی کەلکی لێ وەر گرتوە. بێگومان ئەوە بەرهەمی ئەو شەرەیە کە هێندێ کەس بە قازانجی کوردی دەزانێ.

بەداخەوە ئێستا لەو دۆستە ئازیزەم دوورم کە پرسیاری لێ بکەم ئاخۆ کورد وەك میللەت لە شەری ئێران و عیراق چی قازانج کردوە و ئەم شەرە لە بەرژەوەندی کێیە؟

بە هیوای دیدارێکی تازە و ئاخافتنێکی تر. ●

هەواڵنامەی کتێب

پاشماوەی ل ١٢

بەیانێ لە بارەی پێکهاتنی « بەرەی کوردستانی‌ی عێراقی»

تەئکیدی ئەوەشە کە بەرە چەکێکی بەراست گەڕاو و کاریگەرە بۆ بەرگرتن و روخاندنی رژێمە سەرکوتکەرەکان • بەرەش لە هیچ هەل و مەرجێک دا هەر کۆی هێزە شۆڕشگێڕەکانی نێوی نی‌یە ، بەڵکو زۆر لەوە بەولاترە بەو پێ‌یەی کە رەنگ بە ویست و بەرژەوەندی‌یە بنەرەتی‌یەکانی گەلەکەمان دەداتەوە و زەمینەیەکی لە باریشە بۆ بەگەڕخستنی ووزە داهێنەرەکانی کە باری پەرت پەرتی نەیهێشتووە بە دەرکەون • هەروەها گیانی بەرەیی راستەقینە دەتوانێ ئەو کەلێنانە بگرێ کە دوژمن دەیەوێ سوودیان لێ وەرگرێ و پلانە گڵاوەکانی لێ‌یانەوە جێ بەجێ بکات • بەر لە هەر شتێکیش ، خەباتی بەرەیی لە هەل و مەرجی ئێسرۆدا ، چوارچێوەی هەرە باڵایە کە یەکێتی‌ی بزووتنەوەی رزگاریخوازی کورد لە دەرو نێوخۆدا بەرجەستە بکات و دەنگی یەکگرتووو هێزی راستەقینەی لەبەرچاوی هەموان بەدیار خات •

بەرە لە کاتێک دا ڕادەگەیەندرێ کە پەلاماری دڕندانەی رژێم لە ژێر پەردەی (پاکتاو کردنی بنکەکانی بەرهەڵستکاریی) لە تاو سەندن دایە ، بۆ جێ بە جێ کردنی مەسلەکەی شوڤێنی‌یانەیان بە نیازی کاول کردنی کوردستان و بە عارەب کردنی پاش چۆڵ کردنی لە دانیشتوانی ئەسلی‌ی کە هەر ئێستا خەریکی دەربەدەر کردنی هەزاران هاو وڵاتین لە شاری کەرکوك و ئەو گوندە کورد نشینانەی لەو پارێزگایەدا ماونەتەوە و قەزا کوردنشینەکانی سەر بە پارێزگای " صلاح الدین" و "دیالی" وئیدیش ؛ هەر وەکو شارۆچکەی قادر کەرەم وێران کراوە و دانیشتوانی دەربەدەر کراون ،و زۆر رەفتاری شوڤێنیستانەی تریش • پێویستی‌ی بەگرتنی هەرچی زووتر و جیدی بەو رژێمە پیاو کوژە و پیلانەکانی ئەوەی هێناوەتە پێش کە لایەکانی بزووتنەوەی رزگاریخوازی کورد لە بەرەیەکی کوردستانی دا خەباتی خۆیان یەکخەن ، کە دوو ساڵە هەوڵی پێکهاتنی دەدرێ• ئیمرۆ ئەو هەوڵە بەوە گەیشت کە هەموان لە سەر پرۆگرام و پێڕەوی نێو خۆی رێکەون ، کە لە بەرایی ئەرکەکانی دا ئەوە دیاری کراوە کە هەوڵ دەدات بۆ زەمینە خۆش کردنی بەرەیەکی نیشتمانی فراوانی عێراقی بۆ رێکخستنی وبەگەڕخستنی ووزەو توانای گەلی عێراقیمان بە هەموو نەتەوەو بەرە وڵان و هێزێکی نیشتمانی‌ی بەرەنگارەوە بووی دیکتاتۆریەتی فاشی و شەڕخواز ، لە بۆ ڕمانی رژێمی دیکتاتۆریی و پێکهێنانی حکومەتێکی ئیئتیلافی‌ی نیشتمانی‌یو دیموکراتی‌ی کە دەسەبەری بەدیهێنانی مافەکانی گەل و ئازادی‌یە دیموکراتی‌یەکانی بێ و هەموو مافە نەتەوایەتی‌یە ڕەواکانی گەلی کوردیش مسۆگەر کات•

بەرە لە سەر بناغەی چارە سەری ئاشتی‌یانەی رەوای مەسەلەی کورد لە کوردستاندا بۆ کۆتایی هێنان بەو جەنگی لە نێو بردنە رەگەزپەرستانەیێ تاقمە فاشی‌یەکەی رژێم بەسەر گەلی کوردیان دا سەپاندووە تێ‌دەکۆشێ•

تاقمە دیکتاتۆری‌یە فاشی‌یەکە و دەزگاکانی راگەیاندنی سەر بە ئیمپریالیزم لە هەوڵی ئەوەدان کە مەسەلەی رەوای گەلەکەمان بە جەنگی عێراق و ئێران چەواشە کەن و داپۆشن • لە کاتێك دا کە جەنگی شۆڤینیانەی دژ بە گەلەکەمان زۆر لە (قادسیە ئاکەی صدام کۆنتترە وخەباتی گەلەکەمان لە جەنگی عێراق و ئێران جوێیە و تا بە دەست خستنی ئامانجە رەواکانی هەر بەردەوام دەبێت •

چارە سەری مەیدەنی و راستەقینەی مەسەلەی کورد ناکرێ ، تەنیا بە دەست خستنی مافی دیاری کردنی چارەنووسی خۆی نەبێت ، بەوەی کە ئەوە چارە سەری شۆڕشگێڕانەی بنەرەتی و ڕەوای ئەو مەسەلەیە •

بە بەرچاو گرتنی هەل و مەرجی مێژوویی و کۆمەڵایەتی ، بەرە بۆ مافی دیاری کردنی چارەنووسی گەلی کورد لە کوردستانی عیراق دا و بە کارهێنانی هەموو مافە نەتەوایەتی‌یە رەواکانی بە پێی باری هەلکەوت و بۆ نەهێشتنی چەوساندنەوەی نەتەوایەتی بەرانبەر گەلی کورد و کەمە نەتەوەیەکان و پێمانەوەی سیاسەتی جیاخوازیی نەتەوایەتی و ئایینی و تایفی‌ی تێ دەکۆشێ • بەرە سووریشە لە سەر خەباتی ئێڵگێڕانەی بۆ سەقام گێر بوونی دیموکراسی لە هەموو بوارێکی ژیانی کۆمەڵگەی عیراقی دا بۆ رەخساندنی ئەوپەری ئازادی‌یە گشتی‌یەکان •

کۆبوونەوەی دەستەی دامەزرێنەر بە درێژی سەرنجی دایە بەرەنجامە دزێوەکانی قادسیەی رەش ، کە رژێمی صدام نەهێنی گر لە ٢٢ی ئەیلولی ١٩٨٠)وە دژی ئێرانی هەڵگیرساندووە، کە هێزو پێزی بە شەری و ماددی لە هەردووگەلی دۆست و هاوسێی ئێرانو عیراق بڕیوە و کارەساتی زۆر دڵتەزێنی بەسەر هێناون و دەرفەتی ئەوەی بۆ ئەمریکا و هاوپەیمانە ئیمپریالی‌یەکانی رەخساندوە کە هێزەکانیان لە ناوچەکەدا قایم تر کەن ، بەتایبەتی لە (خلیج) دا ، پاش ئەوەی شەرەکە بە هاوکاری رژێمی دیکتاتۆری‌ی عێراق و ئەمریکا و کۆنەپەرستانی ناوچەکە جەنگەکە کرایە جەنگی عارەب و جەنگی نێو دەوڵەتی‌ی بۆ ئەوەی زیاتر دەست بگرن بەسەرو سامانی ئەو گەلانەدا و سیاسەتە ئیمپریالی‌یە شەڕخوازەکانیان جێ بەجێ بکەن•

کارو رەفتارە پیاوکوژانەکانی رژێم بەرانبەر گەلی عێراقمان و جەنگی لە نێو بردنی دژی گەلی کوردمان و جەنگی قادسیەی شووم و سەرەنجامەکانی ، هەموانیان لە ئایدیۆلۆجیەتی شۆڤێنیستانەی حیزبی عەفلەقی و هەڵکەوتی فاشیانەیەوە رەنەیان کردووە، بۆیە دەبێ گەلەکەمان و هەموو گەلانی ناوچەکە لەم تراژیدیا پڕ ناسۆرەوە گرنگێتی لە رادەبەدەری خەبات کردن لە پێناوی ئازادی و دیموکراسی‌ی بەربەرین بەرچاو گرن ، چونکە دەسەڵاتداران لە نەبوونی ئازادی دا ، ئازادی گەلان لە دەربڕینی ویستی خۆیان دا لە هەموو سەروەرێکی ژیان دا ، نەبێت ناوێرن جەنگی ئاوا ناڕەوا بەرپا بکەن •

"بەرەی کوردستانی‌ی عێراقی " بۆ کۆتایی هێنان بە جەنگی عیراق و ئێران و سزا دانی ئەو تاقمە دیکتاتۆری‌یە ، وەکی تاونباری جەنگی‌ی ، تێ دەکۆشێ و خەبات دەکات بۆ بەرقەرار کردنی پەیوەندی دۆستانەی هاوسێیەتی و پتەو کردنی هاوکاری نێوان هەردوو گەلەکە دژی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و کۆنەپەرستی‌ی و بۆ مسۆگەر کردنی ویستی گەلی عیراق لە هەڵبژاردنی خۆ ویستی ئازادنەی رژێمی سیاسی و کۆمەڵایەتی خۆی و بە هەق ناسینی دەسەڵاتی هەردوو وڵاتەکە ، بێ لێ دابڕاندن و بەرخۆتی بەسەر گەوشەنی خۆیان دا •

کۆبوونەوەی حیزبە تێکۆشەرەکانمان لە مەسەلەی بەسەرەوە چوونی بەرنگاربوونەوەی فەلەستینی‌ی دوا و سوور بوونی خۆی لە سەر ئەوە دەربڕی کە بەرە هاوکاریی تەواوی خۆی لەگەڵ راپەڕینی مەردانەی جەماوەریی فەلەستینی کلپەی سەندوو لە (الضفة الغربية) و هەرێمی (غزە) ی داگیرکراودا ڕادەگەیەنێ، و بەرە پشتیوانی خۆی لەو راپەڕینەی هیوای لەبەر گەلانی ناوچەکە ناوە و بڕوای بە سەرکەوتنی مسۆگەر بە هێزتر کردوە و دنەی تێکۆشانی دژی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و کۆنەپەرستی داوە، ڕاگەیاندوە•

بەرە پشتگیریی تەواوی خۆی لە تێکۆشانی ڕەوای گەلی فەلەستینی خۆ راگر بە رابەرایەتی (ڕێکخراوی رزگاریخواز)ی دەوڵەتی نیشتمانی‌ی فەلەستینی سەربەخۆ لە سەر خاکی خۆی دا دەردەبڕێت •

بەرە هەواڵی یەکخستنی ریزەکانی رێکخراوی رزگاریخوازی فەلەستینی و دەست پێشکەریەکانی هێنانەوە بەر باری هاوپەیمانێتی سووری و فەلەستینی - نیشتمانی‌ی لوبنانی گەلەك لە بار دڵ خۆش بوو •

کۆبوونەوەی تەئکیدی لە سەر هاوتێکۆشانی‌ی توندو تۆڵی نێوان

←

بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد لە سەرێکەوەو بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی نیشتمانیی عارەبی و سەرجەمی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازەکانی ناوچەکە لە سەرێکی ترەوە کردوە .

کۆبوونەوەکە شادی خۆی لە مەڕ هەوڵی نێو دەوڵەتیی دەربڕی بە تایبەتی پێك گەیشتنەکانی سۆفیەتی و ئەمریکی لە بۆ خاو کردنەوەی گرژیی نێو دەوڵەتی و پەیمانەوەی ڕاکێشە کورت و ناوەنجی بوردەکان لە ئەوروپا و هەوڵی سنووردان بۆ بەرهەمهێنانی چەکی ئەتۆمی و لە نێوبردنی چەکی کیمیاوی و لە پێناوی داماڵینی چەك و بەرقەرار کردنی دنیایەکی بێ شەڕو شۆڕ کە لە گەڵ داهاتوو و ئارەزووەکانی هەموو گەلانی سەر گۆی زەوی بە گەلەکەی خۆشمانەوە گونجاوە .

ڕۆڵەکانی گەلە مەزنەکەمان ، ژنان و پیاوان لە هەموو بەرەکانی گەل دا :

هێزی پێشمەرگەی حیزبە تێکۆشەرەکانمان و جەماوەری ناوچە ڕزگارکراوەکان بۆ پێش گرتن بە شاڵاوی ناجوامێرانەی ڕژێمی مرۆکوژ داویانەتە پاڵ جەماوەری شارەکان ، و ساڵی ڕابردوو ، بە تایبەتی لە ئازاری ١٩٨٧ وە بەرەنگاری پەلاماری دڕندانەکانی ڕژێم بوونەتەوە . هێزی پێشمەرگەی کۆڵنەدەر بە ئازایەتی و باوەڕی لە بن نەهاتووەوە بەردەوامە لە زەبری کورجو بڕ دان لە هێزو دەزگاکانی ڕژێم بۆ سەرکەوتنی یەکجاریی .

پێشمەرگە و ڕۆڵە تێکۆشەرە دلێرەکانمان لە عەدالەتی مەسەلەکەمان و خەباتەکەمانەوە و لە باوەڕی پتەویان بە وورەو توانای بێ سنووری مێللەت و بازووی جەماوەری زەحمەتکێشی و ستەمدیدەی بەر بەڵای جەنگ و چەوساندنەوەی سیاسی و کۆمەڵایەتی و جیاوازیی نەتەوایەتی چ بەرانبەر گەلی کورد و چ بەرانبەر کەمە نەتەوایەتی و ئاینی یەکانەوە ئیلهامی عەزم وەردەگرن . ئێوە ئەو سەرچاوەیەن کە بەرە هێزو پایەداریتان لێ ئەوە وەردەگرێ ، چونکە وەستی ڕەوای ئێوە بۆ ئازادی و ڕزگاربوون لە دۆزەخی فاشیان دەردەبڕێت . بەرە تێکۆشەرەکەمان بانگتان ڕادەکێشێ بۆ گردبوونەوە لە دەوری ئالاکەی . هەر ئەوە شە ڕێی بەرەنگاربوونەوەی زەبرو زەنگ و سەرکەوتن بە سەر باری سەختی ژیانتان دا ، ڕاگوێزرانە و ستەم و ئاوارە کردنتان .

کرێکاران و جوتیاران ، زەحمەتکێشانی بە شەرەف :

بە ڕووی ئەو ڕژێمە دا ڕاست بنەوە کە بە هەموو ڕێیە لە دووی چەوساندنەوەی زیاترتاندایە ، چ بە بێ بەشکردنتان لە ماف و ئازادییەکانتان و چ بە زەوتکردنی بەشی هەرە زۆری بەری ڕەنجتان بە بیانووی کۆمەك بە جەنگ و ڕاپێچدانی ڕۆڵەکانتان بۆ قەسابخانەی مەرگ لە بەرەکانی جەنگ دا .

ئافرەتان ، قوتابیان و لاوان :

ڕاپەڕن و بۆ سەرنگوم کردنی ئەو تاقمە فاشیەی هیچ حورمەتێکی بۆ دایکێتی و پیرۆزییەکی بۆ منداڵێتی و ئازادی بۆ پێشکەوتن و زانست و بەدەرکەوتنی بەهرەو داهێنان نەهێشتۆتەوە و هەموو کۆششێکی لەبەر دەم گەشەی کەسایەتی مرۆڤ دا ڕاست کردۆتەوە و سوکایەتی پێ دەکات ، بدەنە پاڵ بەرە تێکۆشەرەکەمان .

چەکدارە نیشتمانی وڕۆڵەکانی هێزە چەکدارییەکان :

هە ڵخەڵەتاوانی سەر بە هەموو دەزگاکانی ڕژێم :

بەرەکەمان لە بۆ ڕزگاری خۆتان و خێزانتان لەو دۆزەخەی ، بە هۆی بەردەوامیی ڕژێم و تاوانەکانی و جەنگەوە ، بۆی داخستوون دەست بەکارە ... بانگتان دەکەین بۆ ئەوەی لوولەی تفەنگەکانتان بە ڕووی فاشیان دا وەرگێڕن و بێنە سەنگەری بەرەوە ، سەنگەری گەل و لە پێناوی ئەوەی ئاسایشتان بۆ وەگەڕێ و لە ژێر سایەی ئازادی دا مافی ژیانتان بپارێزرێ و نەفرینی ترس و تۆقاندنی ئیستانیەتتان دەگۆڕێ لە سەر نەمێنێ .

ڕۆڵە بە وەجەکانی کوردستان : ئەمە بەرەی ئێوەیە

ئەمڕۆ مژدەی پێکهاتنی بەرەی تێکۆشانی کوردستانیتان دەدەینێ ، کە دەستێکە بۆ یەکخستنی هێزەکانی پێشمەرگە و دەزگاکانی شۆڕش تا ڕێبەرایەتی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد بکات خەباتی بۆ دەکەن ، بۆ ڕزگاریی نەتەوایەتیتان و ڕزگاربوونتان لە چەوساندنەوەی نەتەوایەتی و لە نێو بردنی و کارەساتەکانی ئەو شەڕە چەپەڵ و ڕزگار کردنی کوردستان لە بە عارەب کردنی و سڕینەوەی سیمای نەتەوایەتی ، و لە پێناوی ئازادی و پێشکەوتنی کۆمەڵایەتی دا . بانگتان ڕادەکێشێ کە لە دەوری بەرەکەتان گرد ببنەوە و لە خۆتانی گرن و وورەو تواناو هەست و ئەستانی بدەنێ ، ئەمەش ئەو مەرجەیە کە دەبێ بڕەخسێندرێ بۆ سەرکەوتنی وەست و خواستەکانتان .

دە بەرەو بەشداریی بەربەرین و کارێگەر ، لە هەموو بوارەکانی تێکۆشان دا ، بۆ بەدیهێنانی ئەو ئامانجانەتان کە دەیان هەزار قوربانیتان بۆ داوە هەنگاو هەڵێنن .

جەماوەری تێکۆشەری گەلی عیراق :

بەرەکەمان کە هێزەکانی شۆڕشی کوردستان یەکدەخات ، ئاڵاچەی نیشتمانیی و دیموکراسیەکانی ئێوەشی بەسەر خۆیەوە دەگرێ وخەبات بۆ یەکخستنی هێزەکانی گەلی عیراقمان لە بەرەیەکی عیراقیی فراوان دا دەکات ، کە بۆ ڕزگار بوونتان لە نەهامەتیەکانی جەنگی فاشی و بەدیهێنانی دیموکراسی و ئاشتی تێ دەکۆشێ . داواتان لێ دەکەین هاوکاریمان بکەن و زیاتر پشتگیریی لە مەسەلەی نەتەوایەتی ڕەوای کورد بکەن ، داوای درێژەدان بە خەبات و هەماهەنگی تێکۆشانتان لێ دەکەین .

هێزە ڕزگاریخوازە نیشتمانی یەکانی عارەبی :

بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد لە تێکۆشانی دژی کەڵەگایەتی ئیمپریالیزم و دژی زایۆنیزم و کۆنەپەرستی و لە بۆ ڕزگاریی یەکجاری و یەك بوون و لە پێناوی دیموکراسی دا هاوپەیمانێکی خۆڕسکی و گوڕتانە . بەرەکەمان لە بەر ڕۆشنایی پەیوەندیی برایانەی کورد و عارەب و پێویستیی حاشا لێ کراوی خەباتی ناو کۆیمان هەنگاو هەڵدەگرێ . خوازیاری پشتیوانیی لە بەرکەمان و قوڵ کردنەوەی هاوکاریی لە گەڵ مەسەلە ڕەواکەمان دا و بەرگری کردنتانیی لەگەڵی کوردستان لە بانبەر ئەو شەڕی قەلاچۆکردنەی ڕژێمی سدام بۆی لە بەر چاو گرتووە .

هێزە خێرخوا و پێشکەوتوەکانی ناوچەکە و دنیا

بزووتنەوەکەمان بزووتنەوەی گەلێکی لە مێژوودا بەشی خوراوە ، گەلێکی بێ بەش لە مافە ئینسانی و دیموکراسییەکانی . گەلەکەمان بۆ دان نان بە مافی دیاری کردنی چارەنووسی خۆی ، وەکو هەموو میللەتانی دنیا ، خەبات دەکات . کە لە لایەن تاقمە فاشییەکەی عیراقەوە بە وێران کردن و کوشت و کوشتاری بەر بەرچ دەدرێتەوە کە گەورە و بچووك هەڵناوێرێ .

بەرەکەمان کە هەڵقوڵاوی نێو ژان و ژواری میللەتەکەمان و خەبات و خۆڕاگریی دلێرانەو خواستە ڕەواکانیەتی ، چاوی بڕیوەتە ئەوەی هاوکاریی بکەن و پشتگیری لە مەسەلەکەمان بکەن و دەنگی نارەزاییتان بە ڕووی تاوانەکانی ڕژێمی عێراق بەرانبەر گەلە ئاشتی خوازە بێ وەیەکەمان بەرزتر کەنەوە .

ئێمە کە قەدرو بێ زانینی زۆرمان بۆ هەموو ئەو دەنگە بەشەرفانەی لە چوارقورنەی دنیاوە بۆ پشتگیری لە جەماوەری گەلەکەمان لەو دوای کارەساتی هەڵەبجە دا و نارەزایی لە ڕووی ئەو تاوانە ساماناکەی ڕژێم بەرز کردۆتەوە دەردەبڕین ، داواتان لێ دەکەین کە درێژە بە مەحکوم کردنی ئەو تاوانە و تاوانەکانی دیکەی قەلاچۆ کردنی گەلەکەمان بدن ، کە خۆی لە خۆی دا تاوانێکە بەرانبەر هەموو مرۆڤایەتی دەکرێت .

دەبا هۆش و بازووی خێر خوایانی هەموو گەلانی دنیا دژی ستەم و دادۆشینی و جەنگ مەینەتەکانی و لە بۆ ئاشتی و ئازادی و داوی کۆمەڵایەتی و پێشکەوتنی یەك کەون .

" بەرەی کوردستانیی عێراقی "

٢ ی ئایاری ١٩٨٨

بەیاننامەی پێکهاتنی " بەرەی کوردستانی عیراقی " مان پێ گەیشتووە، ئێمە لەگەڵ پیرۆزبایی لە دامەزرێنەرانی بەرە و پشتیوانی لەم هەنگاوە بەکەڵک و پیرۆزە لێرەدا دەقی بەیاننامەکە بلاو دەکەینەوە.

" سەردەمی نوێ "

بەیانێ لە بارەی پێکهاتنی بەرەی کوردستانیی عێراقی

لەبەر هەستی لێپرسینەوەی مێژوویی بەرامبەر چارەنووسی گەلی کوردمان و مەسەلە ڕەواکەی، و لە درک کردن بە پێداویستییەکانی خەباتێکی سەرکەوتووانە، بۆ جۆش دانی وورەو تواناکانی گەلەمان، حیزبە تێکۆشەرەکانی سەر گۆڕەپانی کوردستانی:

پارتی سۆسیالیستی کورد (پاسۆک)، یەکێتی نیشتمانیی کوردستان، حیزبی شیوعی عێراقی، پارتی گەلی دەموکراتی کوردستان، حیزبی سۆسیالیستی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستان لە کۆتایی نیسان و سەرەتای ئایاری ١٩٨٨ دا کۆبوونەوەو ڕێ و ڕەوێەکانی یەکخستنی تێکۆشانی دژی فاشیەت و جەنگیان خستە بەر باس و گەیشتنە بڕیارە مێژوویی کەیان بە پێکهێنانی " بەرەی کوردستانیی عێراقی "ی تێکۆشەر، وەکو ئامرازێکی تاقی کراوە بۆ ڕێبەرایەتی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد، بە یەکخستنی هێزو دەزگاکانی شۆڕشەکەی و لە پێناوی بەرەنگار بوونەوەی ڕژێمی دیکتاتۆری و زەبرو زەنگی هەمە لایەنەی بەرامبەر گەلی عێراق بەگشتی و بەتایبەتی بەرامبەر گەلی کورد. ئەو ڕژێمەی کە پەنا بۆ هەموو شێوازێکی کوشتن و بڕین و کاول کردن و وێران کردنی بەشی هەرە زۆری گوند و شارۆچکە کورد نشینەکان دەبات، و لە ئاگر خۆش کردنی جەنگی لە نێو بردنی گەلی کورد، تا ئەندازەیەکی زۆر پڕ مەترسی لە دەست دانە بە عەرەب کردن و ڕاگوێزتنەوە و بە کۆمەڵ کوژی و بە کار هێنانی چەکی کیمیاویی قەدەغە کراوی نێو دەوڵەتانەوە نەپرینگاوەتەوە، وەکو پارەکە لە دۆڵی جافەتی و بالیسان و دەشتی کەرکوک و گوندەکانی ئامێدی بە کاری هێناوە و سەری تاوانەکانیشی بە ترۆپکی تاوان لە شاری هەڵەبجەی شەهید دا ناوەتەوە، کە بە جۆرەها چەکی کیمیاوی داێنزاوەو قەسابخانەیەکی بەشەری سامناکی گێڕا کە دە (١٠) هەزار شەهید و برینداری تێدا بووە قوچی قوربانی، ئەو تاوانە سامناکەی کە ویژدانی میلیۆنها مرۆی خێرخوای لە دنیا دا و ڕێکخراو و دەزگا دیموکراسی و ئینسانییە نێو دەوڵەتییەکانی هاژاند، کە بە شێوەی جۆراوجۆر نارەزایی یان بەرامبەر ئەو تاوانەی ڕژێمە پیاو کوژە دەربڕیوە، و لە خێرخوایانی دنیاوە دەنگی بلند بۆتەوە کە ڕۆژی بۆمبارانی هەڵەبجە بکرێتە: ڕۆژێکی جیهانی بۆ تێکۆشان لە پێناوی قەدەغە کردنی چەکی کیمیاوی دا ".

هاو وڵاتیانی بە شەرەف :

لە نێو دارو پەردووی کاول کراوی کوردستانی عێراقەوە هیوای گەورە دەدرەوشێتەوە کە لێوەی " بەرەی کوردستانیی عێراقی " دەڕسکێ، ئەوەش بۆ خۆی بەرهەمی ئەو پێکهاتنەو ە گشتییەی دوو سالی دوایی یە، و

بۆ لاپەری ١٠

نامرن ئەوانە وا لە دڵی میللەتا ئەژین

لە ١٩ی ئەم مانگەدا یادی ٤١ سالەی شەهیدانی ڕێگای ئازادی کوردستانە، هەزار سلاو ڕێز بۆ گیانی پاکی شەهیدانی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی نەتەوەی کورد، مردن و سەر شۆڕی بۆ داگیرکەران و ئیمپریالیزمی جیهانی .

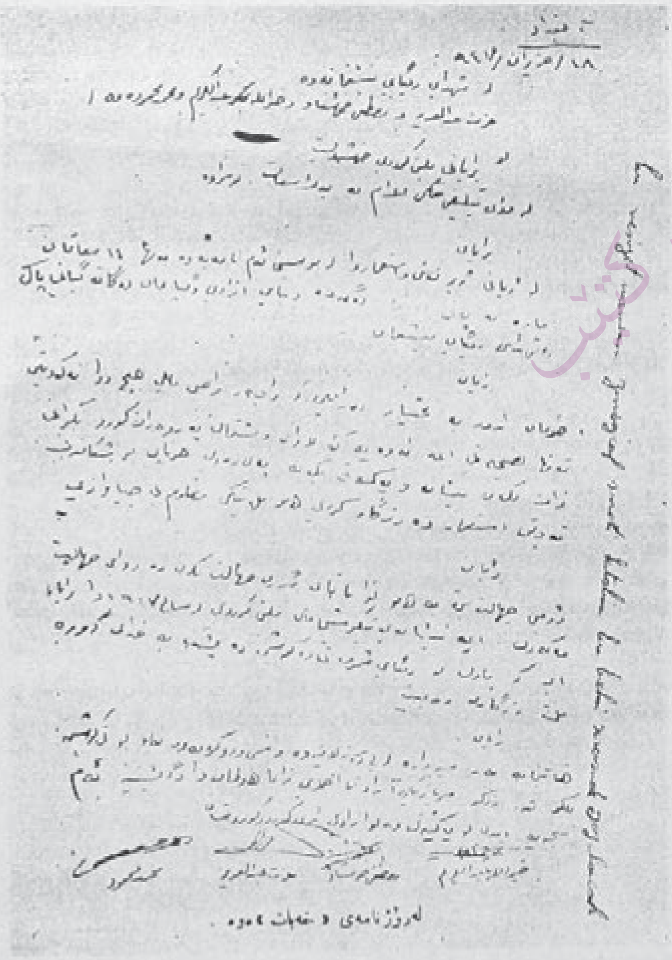

لەرۆژنامەی «خەبات»ەوە

Serdema Nû
TRYCK: ARARAT TRYCK
XWEDÎ: Dr. Cemşid Heyderî
BERPIRSYAR& REDAKTOR: Kerîm Hussamî
Postgiro: 420 4506 - 2
ISSN 0284-3412
P.O.BOX 7066
16407 KISTA
SWEDEN

هەواڵنامەی کتێب